Talousarvio 2027 ja taloussuunnitelma 2027-2029

Kunnanhallitus 26.10.2026 §163
Kunnanvaltuusto

vesilahti

Sisällysluettelo

1 Kunnanjohtajan katsaus 4
2 Kunnan toimintaympäristö 5
2.1 Väestö ja työllisyys 5
3 Kuntastrategia 2026-2030 7
3.1 Strategiset mittarit vuosille 2026-2030 7
4 Kuntastrategian toteuttaminen 11
5 Kuntakonserni 12
6 Talousarvion ja taloussuunnitelman lähtökohdat 13
6.1 Periaatteet lainsäädännössä 13
6.2 Talousarvion rakenne 14
6.3 Yleinen taloudellinen tilanne ja julkisen talouden näkymät 14
6.4 Vesilahden kunnan taloudellinen tilanne 16
6.4.1 Kunnan talouden yleiskuva 16
6.4.2 Vuoden 2027 talousarvio 17
6.4.3 Keskeisimmät riskit ja riskienhallinta 18
6.4.4 Kunnan henkilöstö 19
7 Talousarvio 2027 ja -suunnitelma 2027–2029 20
7.1 Tuloslaskelmaosa 20
7.2 Talouden tasapainottaminen 24
7.3 Ulkoinen tuloslaskelma 25
7.4 Sitovuus 26
8 Käyttötalousosa vuosille 2027–2029 27
8.1 Tarkastuslautakunta 27
8.1.1 Tarkastuslautakunta 27
8.2 Kunnanhallitus 28
8.2.1 Hallintopalvelut 28
8.3 Sivistyslautakunta 31
8.3.1 Opetus- ja varhaiskasvatuspalvelut 31
8.3.2 Vapaa-ajan palvelut 35
8.4 Tekninen lautakunta 38
8.4.1 Tekniset palvelut 38
8.4.2 Vesi- ja viemärilaitos 42

8.5 Rakennus- ja ympäristölautakunta 43
8.5.1 Rakennusvalvonta, yksityistiet ja ympäristönsuojelu 43
9 Investointiosa 48
9.1 Investointisuunnitelma 48
9.2 Investointien sitovuustasot 50
9.3 Investoinnit 2027, perustelut 50
10 Rahoituslaskelma 53
11 Talousarvion yhdistelmä 55

1 Kunnanjohtajan katsaus

Muutoksesta on tullut pysyvä olotila kuntien arkeen. Vuosi 2027 ei tee tähän poikkeusta. Samalla katse on kuitenkin vähitellen siirtymässä muutoksiin sopeutumisesta siihen, miten kunnat itse rakentavat tulevaisuuttaan. Vesilahdessa tämä tarkoittaa ennen kaikkea uuden kuntastrategian viemistä käytäntöön sekä kasvun ja talouden tasapainon yhteensovittamista.

Vuosi 2027 on vaalivuosi. Huhtikuussa järjestettävien eduskuntavaalien jälkeen muodostettavan uuden hallituksen ratkaisuilla tulee olemaan merkittävä vaikutus kuntien tulevien vuosien toimintaympäristöön. Kuntien rahoitukseen, tehtäviin ja valtionosuuksiin liittyvät ratkaisut määrittävät osaltaan sitä, millaisilla edellytyksillä pystymme vastaamaan kasvaviin palvelutarpeisiin ja investointeihin.

Myös hankintalain uudistuksen vaikutukset alkavat konkretisoitua vuonna 2027. Laki muuttaa monia kuntien vuosien aikana rakentamia yhteistyörakenteita ja edellyttää uusien toimintatapojen löytämistä. Yhteistyön tarve ei muutoksen myötä vähene, vaan päinvastoin kasvaa. Meidän on löydettävä ratkaisuja, joilla pystymme jatkossakin järjestämään palvelut laadukkaasti, tehokkaasti ja tarkoituksenmukaisesti.

Työllisyyspalveluiden siirtymisestä kuntien vastuulle on vuonna 2027 kulunut kaksi vuotta. Alkuvaiheen jälkeen huomio voi yhä vahvemmin siirtyä rakenteiden rakentamisesta toiminnan vaikuttavuuteen. Vesilahden näkökulmasta tavoitteena on, että työllisyydenhoito näkyy entistä paremmin työllistymisenä ja kunnan elinvoiman vahvistumisena. Samalla työttömyyden kustannukset korostavat työllisyydenhoidon merkitystä kunnan taloudessa.

Kuntatalouden osalta vuosi 2027 on Vesilahdelle tärkeä etappi. Valtakunnallisesti kuntatalouden näkymien arvioidaan heikkenevän vuonna 2027, ja erityisesti pieniin kuntiin kohdistuu merkittäviä taloudellisia paineita. Vesilahdessa viime vuosien määrätietoinen talouden tasapainotustyö on kuitenkin luonut pohjaa tulevalle. Tavoitteena on saavuttaa talouden tasapaino suunnitelmavuosien aikana. Tasapainoinen talous ei ole itseisarvo, vaan edellytys sille, että pystymme kehittämään kuntaa, investoimaan kasvuun ja turvaamaan laadukkaat palvelut myös tulevaisuudessa.

Muutosten keskellä Vesilahden lähtökohdat ovat hyvät. Olemme osa kasvavaa Tampereen kaupunkiseutua, mutta samalla oma, vahvan identiteetin omaava kuntamme. Vuonna 2027 uuden kuntastrategian ja strategisen yleiskaavan linjaukset alkavat näkyä entistä konkreettisemmin kunnan toiminnassa. Kasvu, asuminen, elinvoima, hyvinvointi ja yhteisöllisyys eivät ole toisistaan irrallisia tavoitteita, vaan muodostavat yhdessä perustan Vesilahden tulevaisuudelle.

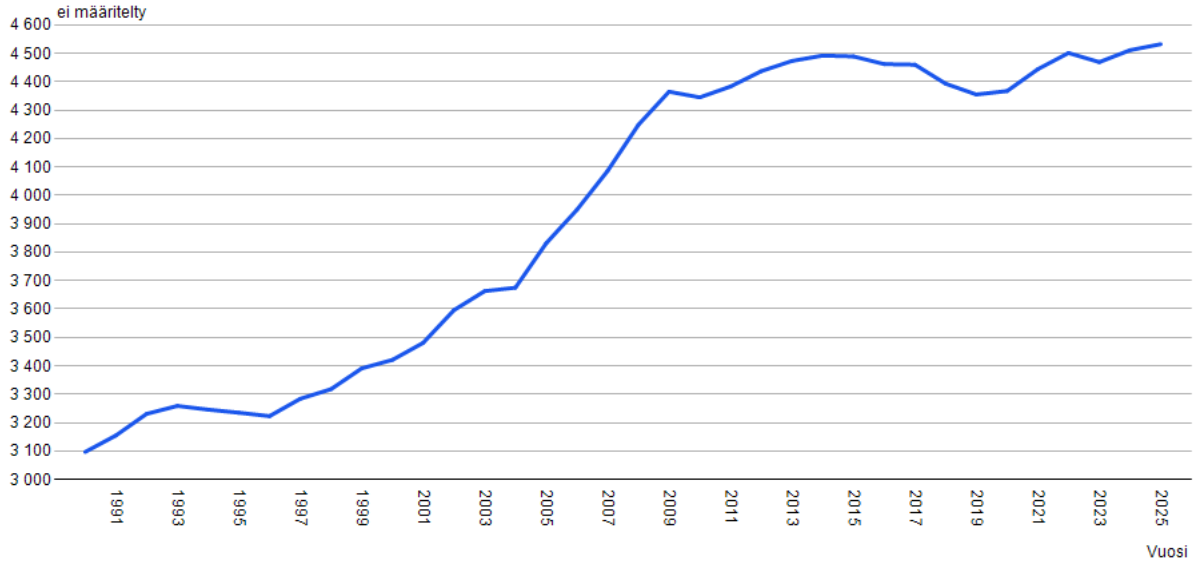
Mikko Selenius
Kunnanjohtaja

2 Kunnan toimintaympäristö

Vesilahti sijaitsee Pyhäjärven etelä- ja kaakkoisrannalla Pirkanmaan maakunnassa ja kuuluu Tampereen seutukuntaan. Tampereen ja Vesilahden välinen etäisyys linnuntietä mitattuna on 23 kilometriä, autolla matkaa on noin 25 minuuttia. Vesilahden naapurikuntia ovat Akaa, Lempäälä, Nokia, Pirkkala, Sastamala ja Urjala. Vesilahden kunta on perustettu vuonna 1869, mutta asutusta Vesilahdella on ollut jo tuhansia vuosia. Vesilahden pinta-ala on 354 km2, josta vettä on peräti 52 km2. Rantaviivaa on yhteensä 250 kilometriä. Vesilahden nimikkoeläin on valkohäntäpeura (valkohäntäkauris), joka tuotiin Suomeen ja Laukon kartanon maille vuonna 1934. Nimikkolintu on kurki, joka näkyy myös kunnan vaakunassa. Kurki kuvaa Laukon kartanoa lähes 400 vuotta hallinnutta Kurki-sukua.

Julkiset työvoima- ja yrityspalvelut siirtyivät kuntien järjestämisvastuulle vuoden 2025 alussa. Vesilahti kuuluu Tampereen seudun työllisyysalueeseen, jonka vastuukunta on Tampereen kaupunki. Vesilahden alueella ympäristöterveydenhuollon viranomaisvalvonnasta, ohjauksesta ja neuvonnasta sekä eläinlääkintähuollosta, eläinsuojelusta ja eläintautien vastustamisesta huolehtii Pirkkalan ympäristöterveydenhuollon valvontayksikkö Pirteva. Vesilahden maaseutuelinkeinoviranomaistehtävät hoidetaan Lempäälässä ja lomituspalvelut Sastamalassa.

2.1 Väestö ja työllisyys



Kunnan väkiluku 1991-2025, lähde: Tilastokeskus.

Vesilahden väkiluku ylitti 4 500 asukkaan rajan vuonna 2022 ja vuoden päättyessä kunnassa oli 4 501 asukasta. Vuonna 2023 positiivinen väestökehitys taittui välissä, mutta palasi jälleen kasvu-uralle vuoden 2024 aikana. Vuoden 2025 lopussa väkiluku oli 4 532 ja syyskuun 2026 lopussa 4 518.

Elokuuta 2026 koskevan työllisyyskatsauksen mukaan työttömien työnhakijoiden määrä koko maassa oli 329 618 henkeä, mikä on 18 500 henkilöä enemmän kuin edellisenä vuonna vastaavaan aikaan. Luvut sisältävät lomautettujen määrän. Prosentuaalinen kasvu oli 6,7 prosenttia. Koko maan keskimääräinen työttömyysaste oli 12,0 prosenttia. kun se edellisenä vuonna vastaavaan aikaan oli 11,5 prosenttia.

Pirkanmaalla työttömien työnhakijoiden määrä oli vuoden 2026 elokuussa 35 298, mikä on 5 400 henkilöä enemmän kuin vuoden 2025 elokuussa. Pirkanmaan työttömyysaste oli 13,1 prosenttia, mikä oli maan kuudenneksi korkein. Edeltävänä vuonna samaan aikaan Pirkanmaan työttömyysaste oli 11,3 prosenttia ollen maan kahdeksanneksi alin. Vesilahden työttömyysprosentti oli elokuussa 2026 8,6 prosenttia, mikä on korkeampi kuin edeltävänä vuonna samaan aikaan (elokuu 2025 6,9 prosenttia). Vesilahtea alempi työttömyysprosentti oli Pirkanmaalla Pälkäneellä (7,4 prosenttia) ja Ylöjärvellä (8,4 prosenttia).

3 Kuntastrategia 2026-2030



3.1 Strategiset mittarit vuosille 2026-2030

Tavoite	Mittari	Lähtö-taso (2025)	2026	2027	2028	2029	Tavoite-taso (2030)
Kuntalaisten hyvinvoinnin edistäminen	Hyte-kerroin	85/100					85/100
Joukko-liikenteen edistäminen	Nyssen ja asiointi-liikenteen nousut	asiointil. 345 Nysse 41 188					asiointil. 400 Nysse 42 000

Henkilöstön työtyytyväisyyden edistäminen	Henkilöstökysely, asteikko 1–5	3,97 (2024)					4,0
Maltillinen vakituisen henkilöstön vaihtuvuus	Lähtövaihtuvuusprosentti	3					5-10 %
Henkilöstön sairauspoissaolojen määrä vähenee	Sairauspoissaolopäivien lkm/vakituinen työntekijä	15,68					>15
Kuntalaisilla on mahdollisuus vaikuttaa kunnan asioihin	Kuntalaiskysely, asteikko 1-5	3					3,5
Kuntalaisten osallisuuden edistäminen	Osallisuusmallien määrä esim. kyselyt ja yleisötilaisuudet	Kyselyt 10 Yleisötil. 5					Kyselyt 10 Yleisötil. 5
Järjestötoiminnan vahvistaminen	Jaettujen yhteisöavustusten määrä	11,19 €/as					11,50 €/as
Harrastusten saavutettavuudesta huolehtiminen	Lasten ja nuorten harrastusaktiivisuus (kouluterveyskysely ind. 24 ja 27)	4.-5. lk 91% 8.-9.lk 84%					90 %
Harrastusten saavutettavuudesta huolehtiminen	Kirjaston lainausmäärät (lainoja/as.)	18,82					19
Harrastusten saavutettavuudesta huolehtiminen	Pirkan opiston toimintaan osallistuneet kuntalaiset	717					750
Harrastusten saavutettavuudesta huolehtiminen	Liikuntasalien käyttöaste (ka./vuosi)	63,86 %					70 %

Harrastusten saavutetta-vuudesta huolehtiminen	Tekonurmen käyttöaste (ka./huhti-lokakuu)	ei mitattu					60 %
Harrastusten saavutetta-vuudesta huolehtiminen	Kuntosalin käyttäjämäärät (päivittäinen ka.)	ei mitattu					70
Leikki- ja liikunta-paikkojen kehittäminen	Leikki- ja liikunta-paikkojen investoinnit	27,60 €/as					>35 €/as
Asukkaiden tyytyväisyys ympäristön viihtyisyyteen	Kuntalais-kysely, asteikko 1-5	4					4/5
Asukkaiden kokemus turvallisuudesta	Kuntalais-kysely, asteikko 1-5	4,3					4/5
Talous on tasapainossa	Talouden yli-/alijäämä	4 108 €					+-0
Laina-aste pysyy maltillisena	Konsernilaina alle Tampereen kaupunki-seudun keskiarvon	Vesilahti: 3 493 €/as. Seutu: 5 592 €/as.					
Vuosikate kattaa poistot	Vuosikate % poistoista	100,3 %					100
Hallittu kasvu	Väkiluku 31.12.	4 535					4 700
Kunnan tunnettavuuden lisääminen	Mediaosumat vuodessa	793					1 000
Hallittu kasvu	Valmistuneet asunnot (vuosittain)	23					25
Monipuolinen ja riittävä tonttitarjonta	Kunnan luovutuskuntoi set tontit 31.12.	ei mitattu					50
Hallittu kasvu	Luovutetut tontit (vuosittain)	15					20

Suositteletko Vesilahtea asuinpaikkana	Kuntalais-kysely, asteikko 1-5	4,3					4/5
Elin-, veto- ja pitovoima lisääntyy	EVP-indeksi	58,4					65

Kuntastrategian toimeenpano-ohjelma 2026-2030 sisältää myös toimenpiteitä, joissa mittarit ovat konkreettisia suunnitelmia tai asiakirjoja. Henkilöstön osaamista edistetään päivittämällä koulutuksen periaatteet ja koulutussuunnitelma. Lasten ja nuorten kulttuurikasvatusta edistetään laatimalla kulttuurikasvatussuunnitelma. Kestävää liikkumista edistetään laatimalla kävelyn ja pyöräilyn edistämisohjelma. Kestävää kuntataloutta edistetään laatimalla nykyiselle talouden tasapainotusohjelmalle jatko vuosille 2028-2030. Pitkäjänteisen investointisuunnittelun tueksi on jo hyväksytty laaja investointiohjelma, jota päivitetään vuosittain. Päätösten ennakkovaikutusten arvioinnin tueksi laaditaan päivitetty EVA-malli.

4 Kuntastrategian toteuttaminen

Vesilahden kuntastrategia 2026–2030 ohjaa kunnan toimintaa ja kehittämistä koko strategiakauden ajan. Strategian visiona on, että Vesilahti on vuonna 2030 aktiivinen ja yhteisöllinen kunta, missä rakennetaan elämän parhaat muistot. Strategian toteuttamista ohjaavat kolme kokonaisuutta: yhteisöllisyys ja hyvinvointi, kiehtova luonnostaan sekä kestävä kasvu ja talous. Niissä korostuvat sujuva ja hyvinvoiva arki, kunnan veto- ja pitovoima sekä hallittu, vastuullinen ja pitkäjänteinen kehittäminen.

Strategia konkretisoidaan kuntastrategian toimeenpano-ohjelman avulla. Strategiakaudella toimeenpanoa suunnataan erityisesti sujuviin perheiden palveluihin, yhteisöllisyyden, osallisuuden ja paikalliskulttuurin vahvistamiseen, laadukkaaseen vapaa-aikaan ja houkuttelevaan elinympäristöön, kestävään kuntatalouteen ja tiedolla johtamiseen sekä hallittuun kasvuun ja kunnan elin-, veto- ja pitovoiman vahvistamiseen. Toimenpiteitä toteutetaan osana toimialojen normaalia toimintaa, kehittämistyötä ja investointeja.

Strategiakaudella erityistä huomiota kiinnitetään talouden tasapainoon sekä laajan investointiohjelman toteuttamiseen. Tavoitteena on kestävä ja tasapainoinen kuntatalous. Talouden tasapainotusohjelma 2025–2027 päivitetään vuoden 2027 aikana koskemaan vuosia 2028–2030, millä varmistetaan talouden tasapainottamistyön pitkäjänteinen jatkuminen koko strategiakauden ajan. Samalla kehitetään tiedolla johtamista ja ennakkovaikutusten arviointia sekä vahvistetaan suunnitelmallista maankäyttöä sekä laadukasta ja houkuttelevaa tonttitarjontaa. Kasvun tavoitteena on edetä kohti 4 700 asukkaan väkilukua vuonna 2030 noin 0,7 prosentin vuotuisella kasvulla.

Kuntastrategian toimeenpano-ohjelma, kaavoitus- ja tonttiohjelma sekä laaja investointiohjelma päivitetään vuosittain. Näin strategian toimeenpanoa voidaan suunnata vuosittain kunnan toimintaympäristössä, taloudessa ja palvelutarpeissa tapahtuviin muutoksiin sekä varmistaa toiminnan, maankäytön ja investointien yhteensovittaminen strategisten tavoitteiden kanssa.

Strategian toteutumista seurataan toimeenpano-ohjelmaan määriteltyjen mittareiden avulla. Toteutumisesta raportoidaan ja sitä arvioidaan vuosittain tilinpäätöksen yhteydessä, jolloin muodostetaan kokonaiskuva strategisten tavoitteiden etenemisestä ja tarvittavista muutoksista toimeenpanossa.

5 Kuntakonserni

Kuntalain 13 luvun 110 §:n mukaan valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio ottaen huomioon kuntakonsernin talouden vastuut ja velvoitteet.

Vesilahden Kuntakiinteistöt Oy:

Vesilahden kunnanvaltuusto päätti 18.8.2025 §61 perustaa Vesilahden kunnan ensimmäisen tytäryhtiön. Kunnan omistusosuus yhtiöstä on 100 prosenttia. Kunnanvaltuusto hyväksyi 8.12.2026 §87 apporttisopimuksen, jonka mukaisesti palveluasuntolan ja terveysaseman kiinteistöt siirtyivät kunnalta yhtiön omistukseen 1.1.2026 lukien. Yhtiön toimintaa on vakiinnutettu vuoden 2026 aikana.

- Yhtiön toiminnan tavoitteet:
    - Yhtiö pysyy vakavaraisena, mikä mahdollistaa osingonjaon omistajalle.
    - Yhtiö panostaa vakaisiin ja pitkäaikaisiin vuokrasopimuksiin, jotta vuokralaiset pysyvät tyytyväisinä ja kiinteistön vuokrausaste pysyy korkeana.
    - Yhtiö huolehtii omistamiensa kiinteistöjen kunnossapidosta ja korjauksista, jotta kiinteistöjen arvo säilyy, eikä korjausvelka pääse kasvamaan.
- Yhtiön talouden keskeiset informatiiviset luvut v. 2026:
    - Liikevaihto 850 000 euroa
    - Liikevoitto 200 000 euroa
    - Taseen loppusumma 6,0 miljoonaa euroa

6 Talousarvion ja taloussuunnitelman lähtökohdat

6.1 Periaatteet lainsäädännössä

Kuntalain (410/2015) 13 luvun 110 §:n mukaan valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio ottaen huomioon kuntakonsernin talouden vastuut ja velvoitteet. Talousarvion hyväksymisen yhteydessä valtuuston on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi (suunnitelmakausi). Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi.

Talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään sekä kunnalle että kuntakonsernille toiminnan ja talouden tavoitteet siten, että talousarvio ja -suunnitelma toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan ottaen huomioon kuntakonsernin talouden vastuut ja velvoitteet. Talousarviossa ja taloussuunnitelmassa valtuusto hyväksyy kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet.

Taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Kunnan tulee taloussuunnitelmassa päättää yksilöidyistä toimenpiteistä, joilla alijäämä mainittuna ajanjaksona katetaan.

Talousarvioon otetaan tehtävien ja toiminnan tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot sekä siinä osoitetaan, miten rahoitustarve katetaan. Määräraha ja tuloarvio voidaan ottaa brutto- tai nettomääräisenä. Talousarviossa ja -suunnitelmassa on käyttötalous- ja tuloslaskelmaosa sekä investointi- ja rahoitusosa.

Kunnan toiminnassa ja taloudenhoidossa on noudatettava talousarviota. Talousarvio ja taloussuunnitelma sitovat toimielimiä ja henkilöstöä ja ovat samalla näiden ohjauksen ja valvonnan välineitä. Talousarvioon tehtävistä muutoksista päättää valtuusto.

Kuntalain talousarvio- ja suunnitelmasäännösten tarkoituksena on varmistaa kunnan tehtävien ja talouden oleminen kestävällä pohjalla ja tasapainossa. Talouden suunnittelun lähtökohtana ovat strategiassa kunnan toiminnalle asetetut pitkän aikavälin tavoitteet, ennakoidut talouden kehitysnäkymät, arvioitu väestön ja elinkeinojen kehitys sekä toimintaympäristön muutokset. Talousarviossa esitetään tavoitteiden toteutuksen edellyttämät toiminnan ja talouden tavoitteet ja niiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot.

6.2 Talousarvion rakenne

Talousarviossa tulee olla *käyttötalous- ja tuloslaskelmaosa* sekä *investointi- ja rahoitusosa*.

Käyttötalousosassa määrärahat ja tuloarviot sidotaan tavoitteisiin. Valtuusto osoittaa toimielimelle määrärahan ja asettaa mahdollisen tuloarvion määrätyn tehtävän hoitamiseksi siten, että tehtävälle asetetut tavoitteet toteutuvat. Vesilahden kunnassa on seitsemän valtuustoon nähden sitovaa vastuualuetta: tarkastuslautakunta, hallintopalvelut, opetus- ja varhaiskasvatuspalvelut, vapaa-ajan palvelut, tekniset palvelut, vesi- ja viemärilaitos sekä rakennusvalvonta ja ympäristönsuojelu.

Tuloslaskelmaosa on kunnan kokonaistaloudellinen laskelma, jonka tehtävänä on osoittaa tulorahoituksen riittävyys palvelujen järjestämisestä aiheutuviin kustannuksiin. Tuloslaskelmaosaan yhdistellään tehtävien toimintatulot ja toimintamenot. Tuloslaskelmaosassa budjetoidaan valtuustoon nähden sitovat tulosvaikutteiset tuloarviot ja määrärahat, joita ei ole budjetoitu tehtäväkohtaisissa käyttötalousosissa ja tulosbudjeteissa. Tuloslaskelmaosan sitovia eriä ovat verotulot, valtionosuudet, rahoitustulot ja –menot, satunnaiset erät ja tilinpäätössiirrot. Mainittujen erien sitovuuteen sovelletaan samoja perusteita kuin käyttötalousosan ja investointiosan tuloarvioissa ja määrärahoissa. Tuloarvioiden alittuminen ja määrärahan ylittyminen on käsiteltävä talousarviomuutoksena valtuustossa.

Rahoituslaskelma osoittaa, miten talousarvio vaikuttaa kunnan maksuvalmiuteen. Rahoitusosa on jaettu kahteen osaan. Ensimmäisessä osassa kuvataan toiminnan ja investointien rahavirtaa. Siitä nähdään, miten vuosikate ja muu tulorahoitus riittävät investointimenojen kattamiseen. Toisessa osassa arvioidaan rahoituksen rahavirta. Talousarviota laadittaessa tärkeitä eriä ovat antolainauksen ja lainakannan muutokset sekä kassavarojen muutokset.

Investointiosassa esitetään investointeja koskevat tavoitteet, hankkeiden kustannusarviot ja niiden jaksottuminen investointimenoina suunnitteluvuosille sekä investointiin saatavat rahoitusosuudet ja muut tulot.

6.3 Yleinen taloudellinen tilanne ja julkisen talouden näkymät

Suomen talous on syksyllä 2026 asteittaisessa elpymisvaiheessa pitkään jatkuneen heikon talouskehityksen jälkeen. Valtiovarainministeriön syksyn 2026 talouskatsauksen mukaan kokonaistuotannon kehitys on osoittautunut aiempia ennusteita vahvemmaksi, ja myös vuosien 2024–2025 kasvulukuja on tarkistettu ylöspäin. Bruttokansantuotteen ennustetaan kasvavan vuonna 2026 noin 1,6 prosenttia, vuonna 2027 noin 1,8 prosenttia ja vuonna 2028 noin 1,5 prosenttia. Talouskasvun taustalla ovat erityisesti yksityisen kulutuksen vahvistuminen, investointien lisääntyminen sekä viennin asteittainen piristyminen.

Kotitalouksien ostovoima on vähitellen vahvistumassa palkkojen nousun ja inflaation tasaantumisen seurauksena. Kuluttajien luottamus on kuitenkin edelleen varovaista, minkä vuoksi kulutus kasvaa hitaammin kuin ostovoiman perusteella voisi odottaa. Kotitaloudet säästävät edelleen aiempaa enemmän, mikä osaltaan hillitsee talouskasvua. Samalla korkotason lasku on helpottanut velallisten asemaa, mutta asuntomarkkinoiden elpyminen etenee edelleen hitaasti. Asuntorakentaminen on yhä vähäistä, eikä merkittävää kasvua ole näkyvissä ennen vuotta 2027.

Investointien kehitys on talouden näkökulmasta kaksijakoinen. Rakennusinvestoinnit ovat edelleen vaimeita, mutta niitä korvaavat muut suuret investointihankkeet. Erityisesti puolustushankinnat, datakeskukset ja vihreää siirtymää tukevat energiainvestoinnit ylläpitävät investointitasoa. Suomen vienti hyötyy maailmantalouden kasvun jatkumisesta, vaikka kansainväliseen toimintaympäristöön liittyy edelleen epävarmuuksia. Valtiovarainministeriö arvioi kansainvälisen talouden kehityksen olevan yksi merkittävimmistä Suomen talouden tulevaisuuden riskeistä. Myös energian hintakehitys sekä geopoliittiset jännitteet voivat vaikuttaa ennustettua heikompaan kasvuun.

Työmarkkinoiden tilanne pysyy edelleen talouden keskeisenä haasteena. Talouskasvun vahvistumisesta huolimatta työllisyys heikkenee vielä vuonna 2026, ja työttömyysasteen arvioidaan olevan yli 10 prosenttia. Työllisyyden ennustetaan kääntyvän kasvuun vasta vuonna 2027. Työmarkkinoiden viiveellinen reagointi talouskasvuun hidastaa verotulojen kasvua sekä pitää työttömyyteen liittyvät julkiset menot korkealla tasolla.

Julkisen talouden näkymät ovat selvästi heikommat kuin kansantalouden kasvunäkymät. Vaikka taloudellinen aktiviteetti lisääntyy ja verotulot kasvavat, julkisen talouden rakenteellinen epätasapaino säilyy merkittävänä. Julkisyhteisöjen alijäämä oli vuonna 2025 noin 3,8 prosenttia suhteessa bruttokansantuotteeseen, ja vuonna 2026 sen ennakoidaan kasvavan noin 4,2 prosenttiin. Lisäksi alijäämän arvioidaan pysyvän noin 4,5 prosentin tasolla koko vuosien 2027–2030 ennustejakson ajan. Tämä osoittaa, että suhdanneluonteinen talouskasvu ei yksin riitä korjaamaan julkisen talouden pitkän aikavälin ongelmia.

Julkisen talouden haasteita lisäävät erityisesti väestön ikääntyminen, sosiaaliturva- ja eläkemenoihin kohdistuvat paineet sekä korkeat palvelumenot. Samaan aikaan veropohjan kasvua hidastavat hallituksen toteuttamat veronkevennykset. Vuonna 2026 voimaan tulleet ansiotuloverotuksen kevennykset vähentävät verotulojen kasvua, ja yhteisöverotuksen keventämisen vaikutukset näkyvät erityisesti vuodesta 2027 alkaen. Menojen kasvu on siten tulojen kasvua nopeampaa, mikä ylläpitää korkeita alijäämiä. Velkaantuminen jatkuu voimakkaana koko ennustejakson ajan. Julkisen velan arvioidaan nousevan vuonna 2026 noin 90 prosenttiin suhteessa bruttokansantuotteeseen ja edelleen lähes 98 prosenttiin vuoteen 2030 mennessä. Velkasuhteen jatkuva kasvu rajoittaa julkisen talouden liikkumavaraa tulevaisuudessa ja lisää talouden herkkyyttä korkotason sekä talouskasvun muutoksille.

Kuntatalouden näkymät ovat myös haastavat, vaikka yleinen taloustilanne on kohentumassa. Kuntatalousohjelman mukaan kuntatalous heikkenee vuonna 2027, mutta vahvistuu jonkin verran vuosikymmenen loppupuolella. Kuntien taloudellista asemaa heikentävät erityisesti

henkilöstömenojen kasvu, korkea työttömyys, investointitarpeet sekä valtionosuuksiin kohdistuvat vähennykset. Vaikka kuntien verotulojen ennakoidaan kasvavan talouden elpyessä, menot kasvavat edelleen tuloja nopeammin. Kuntatalousohjelman mukaan tulorahoitus ei useimmissa kunnissa riitä kattamaan investointeja, minkä vuoksi kuntien velkaantumispaine jatkuu myös tulevina vuosina.

Kuntien väliset erot kasvavat edelleen. Erityisen haastava tilanne on pienissä, väestöään menettävissä kunnissa, joissa palvelujen järjestämisen yksikkökustannukset ovat korkeita ja veropohja heikkenee. Väestön ikääntyminen lisää palvelutarpeita samaan aikaan kun työikäisen väestön määrä vähenee. Toisaalta suuret kaupungit kohtaavat merkittäviä investointipaineita esimerkiksi kasvun, infrastruktuurin ja koulutuspalvelujen vuoksi. Näin ollen kuntatalouden ongelmat ja ratkaisutarpeet vaihtelevat huomattavasti kuntatyypeittäin.

Yhteenvetona voidaan todeta, että Suomen talous on siirtynyt maltillisen kasvun uralle, ja taloudellinen toimintaympäristö on aiempaa myönteisempi. Talouskasvun vahvistuminen tukee työllisyyttä, kulutusta ja kuntien verotulokertymää. Samalla sekä valtion että kuntien taloudessa säilyvät kuitenkin merkittävät rakenteelliset haasteet. Julkisen talouden alijäämät pysyvät korkeina, velkaantuminen jatkuu ja kuntatalouden tulojen sekä menojen välinen epätasapaino säilyy. Talouskasvu helpottaa tilannetta, mutta ei yksin ratkaise julkisen talouden kestävyyshaasteita, minkä vuoksi talouden tasapainottaminen ja rakenteelliset uudistukset säilyvät keskeisinä julkisen talouden tavoitteina myös tulevina vuosina.

Lähteet:

Valtiovarainministeriö (2026) Taloudellinen katsaus. Syksy 2026. Valtiovarainministeriön julkaisuja – 2026:35. Saatavissa https://vm.fi/taloudellinen-katsaus-syksy-2026#/ Viitattu 12.10.2026.

Valtiovarainministeriö (2025) Kuntatalousohjelma vuodelle 2027. Syksy 2026. Valtiovarainministeriön julkaisuja – 2026:38. Saatavissa https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/items/95d1243d-59cf-4148-a4e1-5cded5b18763 Viitattu 12.10.2026.

6.4 Vesilahden kunnan taloudellinen tilanne

6.4.1 Kunnan talouden yleiskuva

Vesilahden kunnalla on takanaan useita hyviä vuosia. Viimeisin alijäämäinen tilinpäätös on vuodelta 2018, jolloin tilikauden alijäämä oli –1 630 991 euroa ja taseen mukainen edellisten tilikausien ylijäämä 655 251 euroa. Vuosien 2019–2025 tilinpäätökset ovat olleet ylijäämäisiä vaihdellen 4 108 euron ja 1 604 444 euron välillä. Vuoden 2025 lopussa kunnan taseen mukainen ylijäämä oli 4 776 543 euroa.

Kunnanvaltuusto vahvisti 10.11.2025 §79 talousarvion vuodelle 2026 ja taloussuunnitelman vuosille 2026-2028. Alkuperäisen talousarvion mukainen alijäämä oli -225 000 euroa. Kunnanvaltuusto hyväksyi 18.5.2026 §16 talousarviomuutoksen, jossa satunnaisten tuottojen

määräksi vahvistettiin 2 726 567 euroa aiemman 0 euron sijaan. Satunnaiset tuotot perustuvat terveysaseman ja palvelutalon kiinteistöjen luovuttamiseen kunnan 100-prosenttisesti omistamalle Vesilahden Kuntakiinteistöt Oy:lle. Vaikka valtuusto hyväksyikin 18.5.2026 §17 ja 15.6.2026 §29 yhteensä 108 000 euron suuruiset ulkoisia kuluja lisäävät määrärahamuutokset, on satunnaisen tuoton myötä kunnan muutettu talousarvio ylijäämäinen ollen 2 393 567 euroa.

Keväällä 2025 kunnassa laadittiin vuosille 2025-2027 ajoittuva tasapainotusohjelma, josta kunnanvaltuusto päätti 19.5.2025 §32. Tasapainotuksen tavoitteena oli, että talous saadaan tasapainoon vuoteen 2027 mennessä. Tasapainotusohjelmaa laadittaessa ei kuitenkaan ollut tiedossa, että syksyllä 2026 olisi tarve perustaa päiväkoti Tapolaan. Päiväkodista aiheutuva lisäkustannus on huomioitu vuoden 2027 talousarviokehyksessä, jonka kunnanhallitus antoi 10.8.2026 §110. Kehyksen mukaan kunnan vuoden 2027 talousarvio tulee laatia siten, että tilikauden 2027 alijäämä on enintään -300 000 euroa.

Kunnan taloutta haastaa keväällä 2025 solmittu palkkasopimus yleiskorotuksineen sekä vuoden 2025 alusta kunnille siirtynyt vastuu työllisyyspalveluiden järjestämisestä sekä aiempaa korkeampi maksuvastuu työttömyysetuuksista, joka erityisesti korkean ja pitkittyvän työttömyyden aikana rasittaa kuntataloutta. Samaan aikaan kunnan kokoon nähden korkea investointitaso (tp 2023: 4,4 miljoonaa euroa; tp 2024: 4,1 miljoonaa euroa; tp 2025: 2,9 miljoonaa euroa; ta 2026: 4,2 miljoonaa euroa; ta 2027: 4,3 miljoonaa euroa; ts 2028: 3,5 miljoonaa euroa; ts 2029: 1,9 miljoonaa euroa) nostaa poistojen kokonaismäärää, minkä lisäksi myös lainatarve nousee, kun tulorahoitus ei riitä kattamaan investointeja ja lainojen lyhennyksiä. Lainatarpeen kasvu johtaa korkokustannusten kasvuun.

Asukaskohtainen lainamäärä on kuntien lainamäärää kuvaava tunnusluku ja tilinpäätöksessä 2025 se oli 3 493 euroa/asukas. Vuonna 2026 nostettujen lainojen myötä kunnan asukaskohtainen lainamäärä kasvaa ja arvio tilikauden lopun tilanteesta on 3 995 euroa/asukas. Talousarvio- ja suunnitelmavuosien aikana kunnan lainakannan kasvu jatkuu ja luku on vuoden 2027 lopussa 4 445 euroa/asukas, vuoden 2028 lopussa 4924 euroa/asukas ja vuoden 2029 lopussa 4 823 euroa/asukas. Lainojen kokonaismäärä nousee vuoden 2025 15,9 miljoonasta eurosta vuoden 2029 22,5 miljoonaan euroon.

6.4.2 Vuoden 2027 talousarvio

Vesilahden kunnanhallitus antoi 10.8.2026 §110 talousarviokehyksen vuodelle 2027. Päätöksen mukaan talousarvio 2027 tulee laatia siten, että vuoden 2027 alijäämä on enintään
-300 000 euroa.

Talousarvio 2027 on laadittu kunnanhallituksen päätöksen mukaisesti. Kunnan tuloslaskelman välituloksena esitettävä toimintakate ilmoittaa, miten paljon käyttötalouden kuluista jää katettavaksi verotuloilla ja valtionosuuksilla. Talousarvion mukainen toimintakate on -14 905 799 euroa, mikä on 114 669 euroa (1 prosenttia) alempi kuin vuoden 2026 muutetun talousarvion toimintakate. Vuosikatteella tarkoitetaan sitä tulorahoitusta, joka jää juoksevien menojen jälkeen käytettäväksi investointeihin, sijoituksiin ja lainojen lyhennyksiin. Vesilahden vuosikate

ei riitä suunnitelmakaudella kattamaan kunnan investointeja ja lainojen lyhennyksiä. Vuoden 2027 talousarvion mukainen vuosikate on 1 278 211 euroa, mikä on 123 616 euroa (10 prosenttia) korkeampi kuin vuoden 2026 muutetun talousarvion mukainen vuosikate. Talousarvion mukainen alijäämä on -295 000 euroa.

Kunnanhallitus on päättänyt 26.10.2026 §156 esittää kunnanvaltuustolle seuraavia vuoden 2027 veroprosentteja, joiden mukaisesti talousarvion 2027 verotulot on budjetoitu:

Tulo- ja kiinteistöveroprosentit	Vuosi 2027
Tuloveroprosentti	9,30 %
Kiinteistöveroprosentit	
Rakennusten yleinen kiinteistöveroprosentti	1,25 %
Maapohjan yleinen kiinteistöveroprosentti	1,30 %
Vakituisen asunnon kiinteistöveroprosentti	0,55 %
Muiden asuinrakennusten kiinteistöveroprosentti	1,40 %
Yleishyödyllisen yhteisön kiinteistöveroprosentti	0,00 %
Rakentamattoman rakennuspaikan kiinteistöveroprosentti	3,00 %

Tulo- ja kiinteistöveroprosentit vuodelle 2027

6.4.3 Keskeisimmät riskit ja riskienhallinta

Eduskunta hyväksyi vuonna 2026 hankintalainsäädännön uudistuksen, joka tuli voimaan 18.6.2026. Muutos vaikuttaa nykyisiin sidosyksikköjärjestelyihin ja asettaa uusia reunaehtoja palveluiden järjestämiselle 10 prosentin vähimmäisomistusosuuden vaatimuksen kautta. Hankintayksikön tulee irtisanoa osakeyhtiömuotoisen sidosyksikkönsä kanssa ennen lain voimaantuloa tekemänsä sopimus päättymään 30.6.2027 mennessä, jos hankintalain 15 §:n 2 momentissa säädetty edellytys sidosyksikön käytölle ei täyty. Hankintayksikkö voi kuitenkin yleiseen etuun liittyvistä pakottavista syistä irtisanoa sopimuksen päättymään 30.6.2030 mennessä, jos sopimuksen irtisanomisesta poikkeuksellisesti koituisi kohtuuttomia seurauksia tai merkittäviä taloudellisia riskejä. Hankintayksiköiden on tullut tehdä Valtiokonttorille ilmoitus tällaisista sopimuksista viimeistään 30.9.2026. Vesilahden kunnanhallitus on päättänyt ilmoituksen tekemisestä 28.9.2026 §137 ja ilmoitus on tehty sopimuksen jatkumisesta 30.6.2027 jälkeen: Monetra Pirkanmaa Oy, Tiera Oy, Pirkanmaan Jätehuolto Oy, Pirkanmaan Voimia Oy, Tampereen kaupunkiseudun elinkeino- ja kehitysyhtiö Business Tampere Oy. Palveluiden kilpailuttaminen ja siirtäminen palveluntuottajalta toiselle on aikaa vievää ja sitoo henkilöstöresursseja, mikä pienessä kunnassa on haastavaa.

1.1.2025 tapahtuneessa TE-uudistuksessa kunnille siirtyi vastuu työllisyyspalveluiden järjestämisestä ja samalla kuntien vastuu työttömyysetuuksien rahoittamisesta kasvoi. Vesilahdella on perinteisesti ollut hyvä työllisyystilanne, mutta valtakunnallinen työllisyystilanteen heikkeneminen näkyy myös Vesilahdella. Vesilahti kuuluu Tampereen seudun työllisyysalueeseen ja Vesilahti on työllisyysalueella suhteellisesti uudistuksen suurin häviäjä.

Uudistuksesta aiheutuvia kustannuksia ei saada katettua valtionosuuksien kasvulla, vaan osa kustannuksista jää katettavaksi kunnan muulla rahoituksella. Samaan aikaan tapahtunut työllisyyskustannusten maksuvastuun kasvu heikossa työllisyystilanteessa rasittaa kunnan taloutta. Jos työllisyystilanteen paraneminen pitkittyy, jäävät työttömyyskustannukset rasittamaan kunnan taloutta pidemmällä aikavälillä.

Edellä kuvattujen tunnistettujen riskien lisäksi on huomioitava, että valtiotason ja lainsäätäjän ratkaisuilla ylipäätään on merkittäviä vaikutuksia kuntien toimintaympäristöön ja talouteen, ja osa muutoksista tulee voimaan lyhyellä siirtymäajalla. Kunnan mahdollisuudet vaikuttaa valtiotason ja lainsäätäjän ratkaisuihin ovat rajalliset. Kuntiin vaikuttavat myös talouden suhdanteet, valtakunnallinen syntyvyyden lasku, väestön keskittyminen ja muut yleiset trendit. Vesilahden sijainti Tampereen seutukunnassa on hyvä, mutta kunnan pitää silti huolehtia houkuttelevuudestaan asuinpaikkana niin uusille kuin jo kunnassa asuville asukkaille.

6.4.4 Kunnan henkilöstö

Kunnan henkilöstö jakautuu seuraavasti:

Henkilöstön määrä	TP 2025	TA 2026	TOT. 1-9/2026	TA 2027
Hallintopalvelut	9,9	9	6,4	8,5
Tekniset palvelut	30,5	31	22,4	30
Sivistyspalvelut	148,2	155	111,3	148
Yhteensä	**188,6**	**195**	**140,1**	**186,5**

HTV2 = palkallisten palveluksessaolopäivien lkm kalenteripäivinä / 365 * (osa-aikaprosentti/100)

7 Talousarvio 2027 ja -suunnitelma 2027–2029

7.1 Tuloslaskelmaosa

(ulk + sis)	TP 2025	MTA 2026*	TA 2027	muutos %	TS 2028	TS 2029
Toimintatuotot	**5 860 766**	**4 937 617**	**5 480 045**	**10,9 %**	**5 672 945**	**5 915 945**
Myyntituotot	2 028 615	2 039 158	2 173 432	6,6 %	2 218 432	2 268 432
Maksutuotot	502 263	437 700	450 200	2,9 %	462 200	462 200
Tuet ja avustukset	251 337	216 952	191 216	-11,9 %	183 116	186 116
Muut toimintatuotot	3 078 551	2 243 807	2 665 197	18,8 %	2 809 197	2 999 197
Valmistus omaan käyttöön	**37 603**	**30 000**	**30 000**	**0,0 %**	**30 000**	**30 000**
Toimintakulut	**-19 190 085**	**-19 758 747**	**-20 420 844**	**-3,3 %**	**-20 737 887**	**-21 181 839**
Henkilöstökulut	-10 068 988	-10 660 564	-11 134 147	-4,4 %	-11 362 072	-11 624 230
Palvelujen ostot	-5 498 842	-5 532 673	-5 539 382	-0,1 %	-5 653 738	-5 822 611
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1 006 144	-935 128	-958 393	-2,5 %	-960 511	-965 551
Avustukset	-663 708	-626 500	-673 500	-7,5 %	-643 500	-643 500
Muut toimintakulut	-1 952 302	-2 003 881	-2 110 421	-5,3 %	-2 118 066	-2 125 947
Toimintakate	**-13 291 716**	**-14 791 130**	**-14 905 799**	**-0,8 %**	**-15 039 942**	**-15 235 895**
Verotulot	11 815 395	12 757 560	13 245 720	3,8 %	13 692 140	14 232 700
Valtionosuudet	3 307 917	3 487 265	3 334 690	-4,4 %	3 334 690	3 334 690
Rahoitustuotot ja -kulut	**-225 370**	**-299 100**	**-396 400**	**-32,5 %**	**-439 100**	**-522 100**
Korkotuotot	991	0	3 000	0,0 %	3 000	3 000
Muut rahoitustuotot	28 033	30 000	74 000	146,7 %	99 000	99 000
Korkokulut	-247 631	-320 000	-464 300	-45,1 %	-532 000	-615 000
Muut rahoituskulut	-6 764	-9 100	-9 100	0,0 %	-9 100	-9 100
Vuosikate	**1 606 226**	**1 154 595**	**1 278 211**	**10,7 %**	**1 552 788**	**1 809 395**
Poistot ja arvonalentumiset	-1 602 118	-1 487 595	-1 573 211	-5,8 %	-1 679 912	-1 803 483
Suunnitelman mukaiset poistot	-1 593 158	-1 487 595	-1 573 211	-5,8 %	-1 679 912	-1 803 483

Arvonalentumiset	-8 960	0	0	0	0	0
Satunnaiset tuotot	0	2 726 567	0	-100,0 %	0	0
Tilikauden tulos	**4 108**	**2 393 567**	**-295 000**	**-112,5 %**	**-127 124**	**5 912**
Tilik. yli-/alijäämä	**4 108**	**2 393 567**	**-295 000**	**-112,3 %**	**-127 124**	**5 912**

Tunnusluvut	TP 2025	MTA 2026*	TA 2027	TS 2028	TS 2029
Toimintatuotot/ toimintakulut % (ulk)	18,0 %	11,5 %	13,6 %	14,4 %	15,4 %
Vuosikate/poistot %	100,3 %	77,6 %	81,2 %	92,4 %	100 %
Vuosikate euroa/asukas	354	253	278	335	387
Asukasluku 31.12.	4 532	4 570	4 600	4 635	4 670

*MTA 2026 -sarakkeen luvuissa on huomioitu kunnanvaltuuston 10.11.2025 §79 hyväksymä talousarvio sekä 18.5.2026 §16-17 § ja 15.6.2026 §29 hyväksymät talousarviomuutokset.

Talousarvion laadintasäädösten mukaan talousarvion käyttötalousosa sisältää sekä ulkoiset että sisäiset menot ja tulot. Vuoden 2027 määrärahat ovat valtuustoon nähden sitovia ja taloussuunnitelmavuosien 2028 ja 2029 luvut ovat toiminnan kehittämistä ohjaavia.

Kunnan sisäisen laskutuksen erät muodostuvat ateria-, siivous-, ja kuljetuspalveluista sekä kiinteistöjen pääoma- ja tilavuokrista. Sisäinen laskutus perustuu palvelun tai kiinteistön käyttöön.

Toimintatuotot

Toimintatuotot koostuvat mm. vesi- ja viemäriverkoston liittymismaksuista, varhaiskasvatuksen asiakasmaksuista, odotettavissa olevista tonttien myyntivoitoista sekä vesi- ja viemäriverkoston ja tonttien vuokratuotoista. Lisäksi toimintatuottoihin kuuluvat kunnan tukipalveluiden myyntituotot sekä sisäiset hoito- ja pääomavuokrat.

Kunnan talousarvion 2027 toimintatuotot (sisäiset + ulkoiset) ovat 540 000 euroa eli 11 prosenttia korkeammat kuin vuoden 2026 muutetun talousarvion toimintatuotot.

Ulkoiset tuotot nousevat 420 000 eurolla. Vuoden 2026 muutettuun talousarvioon nähden nousua tapahtuu myyntituottoihin kuuluvissa vesi- ja viemärilaitoksen liittymismaksuissa ja Vesilahden Kuntakiinteistöt Oy:lle myytävissä palveluissa. Lisäksi muihin toimintatuottoihin kuuluvat pysyvien vastaavien myyntivoitot ja tonttien vuokratuotot sekä vesi- ja viemärilaitoksen vuokratuotot nousevat edelliseen vuoteen nähden. Maksutuotoissa sekä tuissa ja avustuksissa ei tapahdu olennaisia muutoksia vuoteen 2026 nähden.

Sisäisten tuottojen määrä nousee 120 000 eurolla, sillä hoito- ja pääomavuokrat kasvavat yleisen kustannuskehityksen, tehtyjen remonttien ja Tapolan kiinteistön päiväkotikäyttöön oton myötä.

Valmistus omaan käyttöön -riville on budjetoitu kunnan infrahankkeisiin liittyvä työnjohto- ja valvontatyö.

Suunnitelmavuosien 2028-2029 aikana myyntituottojen ennakoidaan kasvavan vesi- ja viemäriverkoston liittymismaksuista ja hulevesimaksun käyttöönotosta. Lisäksi muissa toimintatuotoissa niin tonttien vuokra- kuin pysyvien vastaavien myyntivoittojenkin odotetaan kasvavan vuoteen 2027 nähden.

Toimintakulut

Kunnan talousarvion 2027 toimintakulut (sisäiset + ulkoiset) ovat 660 000 euroa eli 3 prosenttia korkeammat kuin vuoden 2026 muutetun talousarvion toimintakulut.

Ulkoiset toimintakulut nousevat 540 000 eurolla, mikä muodostuu suurelta osin henkilöstökulujen kasvusta. *Henkilöstökulut* on budjetoitu kunnan käytännön mukaisesti olemassa olevien vakanssien perusteella, minkä lisäksi on huomioitu sijaismäärärahojen tarve. Henkilöstökuluihin on varattu vuodelle 2027 kunta-alan voimassa olevien työehtosopimusten mukaiset sopimuskorotukset. Henkilösivukulut on budjetoitu eläke- ja muiden vakuutusyhtiöiden tuottamien ennakkotietojen perusteella.

Palveluiden ostot pysyvät kokonaisuutena vuoden 2026 muutetun talousarvion tasolla. *Aineiden, tarvikkeiden ja tavaroiden* ja *muiden toimintakulujen määrässä ei* ole merkittävää eroa vuoden 2026 muutettuun talousarvioon nähden.

Kunnan *avustusten* määrä on 52 000 euroa eli 8 prosenttia korkeampi kuin vuoden 2026 muutetussa talousarviossa. Avustuksissa on korotettu kunnan maksamien työttömyyskustannusten määrää vuoden 2026 toteutuneiden kustannusten perusteella.

Sisäisten kulujen määrä nousee 120 000 eurolla, sillä hoito- ja pääomavuokrat kasvavat yleisen kustannuskehityksen, tehtyjen remonttien ja Tapolan kiinteistön päiväkotikäyttöön oton myötä.

Suunnitelmavuosille 2028-2029 on varattu henkilöstökuluihin, palvelujen ostoihin, muihin toimintakuluihin sekä aineisiin, tarvikkeisiin ja tavaroihin varattu 2 prosentin vuosittainen korotusvaraus. Lisäksi talousarviossa on huomioitu uuden päiväkodin toiminta- ja kiinteistökustannukset syksystä 2028 alkaen. Avustuksiin kuuluvien työttömyyskustannusten määrää on alennettu vuoden 2026 lukuihin nähden, sillä valtakunnallisten ennusteiden mukaan työllisyyden ennakoidaan kääntyvän nousuun vuoden 2027 jälkeen.

TOIMINTAKATE heikkenee vuoden 2025 tilinpäätökseen nähden 1,6 miljoonalla eurolla ja vuoden 2026 muutettuun talousarvioon nähden 120 000 eurolla.

Verotulot

Verotulojen budjetoinnissa hyödynnetään Kuntaliiton tuottamaa veroennustekehikkoa ja verotuloarviossa on huomioitu kunnan kasvustrategian vaikutus verotulojen kertymiseen. Talousarvion verotulot on laskettu kunnanhallitukselle 26.10.2026 esitettävillä veroprosenteilla.

	TP 2025	TA 2026	TA 2027	TS 2028	TS 2029
Tuloveroprosentti	9,3	9,30	9,30	9,30	9,30
Kunnan tulovero	9 809 061	10 718 560	11 074 140	11 492 000	12 004 000
Osuus yhteisöveron tuotosta	498 508	524 300	664 020	692 580	721 140

Tulovero ja osuus yhteisöveron tuotosta 2025-2029

	TP 2025	TA 2026	TA 2027	TS 2028	TS 2029
Rakennusten yleinen kiinteistöveroprosentti	1,25	1,25	1,25	1,25	1,25
Maapohjan yleinen kiinteistöveroprosentti	1,30	1,30	1,30	1,30	1,30
Vakituinen asuinrakennus	0,55	0,55	0,55	0,55	0,55
Muut asuinrakennukset	1,40	1,40	1,40	1,40	1,40
Rakentamattomat rakennuspaikat	3,00	3,00	3,00	3,00	3,00
Yleishyödylliset yhdistykset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Kiinteistövero	1 507 825	1 514 700	1 507 560	1 507 560	1 507 560

Kiinteistövero 2025 – 2029

Valtionosuudet

Kunnan valtionosuus koostuu kahdesta osasta, kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta (VM) ja opetus- ja kulttuuriministeriön valtionosuusrahoituksesta (OKM).

Kunnan peruspalvelujen valtionosuus kattaa varhaiskasvatuksen, esi- ja perusopetuksen, kirjastojen, yleisen kulttuuritoimen ja taiteen perusopetuksen tehtäväalueet. Peruspalvelujen valtionosuus on laskennallinen, ja se perustuu kunnan asukkaisen palvelutarpeeseen ja olosuhdetekijöihin. Kunnalle myönnetyn valtionosuuden suuruuteen ei vaikuta se, miten kunta palvelutoimintansa järjestää ja miten paljon rahaa se niihin käyttää. Kunnan peruspalvelujen valtionosuusprosentti kuvaa valtion ja kuntien välistä kustannusten jakoa valtakunnallisesti. Ennakkotiedon mukaan kuntien peruspalvelujen valtionosuusprosentti vuonna 2027 on 25,05 %, kun vuonna 2026 se on 25,72 %.

Opetus- ja kulttuuritoimen rahoitusjärjestelmä toimii osana kuntien valtionosuusjärjestelmää. Järjestelmällä rahoitetaan koululaisten aamu- ja iltapäivätoimintaa, osaa esi- ja perusopetuksesta, lukiokoulutusta, ammatillista koulutusta ja kansanopistoissa, kansalaisopistoissa, kesäyliopistoissa, liikunnan koulutuskeskuksissa sekä opintokeskuksissa järjestettyä vapaan sivistystyön koulutusta. Lisäksi järjestelmä kattaa opetustuntimäärän

perusteella rahoitettavan taiteen perusopetuksen, kuntien liikuntatoimen ja nuorisotyön sekä museoiden, teattereiden ja orkestereiden toiminnan.

Valtionosuuksien yhteydessä maksetaan kunnille ja muille opetuksen järjestäjille kotikuntakorvauksia. Opetuksen järjestäjä on oikeutettu kotikuntakorvaukseen oppilaan suorittaessa oppivelvollisuuttaan muussa kuin oman kotikuntansa esi- tai perusopetuksessa. Kotikuntakorvaus perustuu kunnan esi- ja perusopetuksen laskennallisiin kustannuksiin ja sen määrä on eri 6-, 7-, 12- ja 13-15 -vuotiaille. Kotikuntakorvaukset kirjataan toimintatuottoihin ja –kuluihin, eivätkä ne sisälly valtionosuuksiin, vaikka ne maksetaan valtionosuuksien yhteydessä.

Talousarvion laadinnassa on käytetty syyskuussa 2026 julkaistuja ennakollisia vuoden 2027 valtionosuuslaskelmia. Suunnitelmavuosien valtionosuudet ovat tuloslaskelmassa vuoden 2027 tasolla. Valtiovarainministeriön syyskuussa 2026 julkaiseman painelaskelman mukaan vuosien 2028-2029 valtionosuudet voivat kuitenkin ylittää hieman vuoden 2027 valtionosuuden.

Rahoitustuottoihin ja -kuluihin on huomioitu kunnan ottolainojen ja koronvaihtosopimusten korkovaikutukset.

VUOSIKATE heikkenee vuoden 2025 tilinpäätökseen nähden 333 000 eurolla ja paranee vuoden 2026 muutettuun talousarvioon nähden 118 000 eurolla.

Suunnitelman mukaisissa poistoissa noudatetaan kunnanvaltuuston päätöksen 29.10.2012 §64 mukaista poistosuunnitelmaa hyödykkeissä, jotka ovat valmistuneet 31.12.2024 mennessä. Niiden hyödykkeiden osalta, jotka ovat valmistuneet 1.1.2025 ajankohdan jälkeen, noudatetaan kunnanvaltuuston 21.10.2024 §47 hyväksymää poistosuunnitelmaa. Suunnitelmapoistoja ja arvonalentumisia ei budjetoida määrärahoina, vaan niiden sitovuus määritellään valtuuston erikseen hyväksymässä poistosuunnitelmassa.

7.2 Talouden tasapainottaminen

Kuntalain (410/2015) 110 §:ssä on säädetty, että taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Taloussuunnitelman tasapainossa voidaan ottaa huomioon talousarvion laadintavuoden taseeseen kertyväksi arvioitu ylijäämä. Kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien.

Vuoden 2027 talousarvio on alijäämäinen, samoin taloussuunnitelmavuosi 2028. Jälkimmäinen suunnitelmavuosi 2029 on niukasti positiivinen. Kunnalla on voimassa oleva vuosille 2025-2027 hyväksytty talouden tasapainotusohjelma. Kunta arvioi vuoden 2027 aikana tasapainotusohjelman päivittämistarpeen.

7.3 Ulkoinen tuloslaskelma

(ulk)	TP 2025	MTA 2026*	TA 2027	muutos %	TS 2028	TS 2029
Toimintatuotot	**2 935 159**	**1 923 323**	**2 345 995**	**22 %**	**2 538 895**	**2 781 895**
Myyntituotot	686 736	599 600	765 508	28 %	810 508	860 508
Maksutuotot	502 263	437 700	450 200	3 %	462 200	462 200
Tuet ja avustukset	251 337	216 952	191 216	-12 %	183 116	186 116
Muut toimintatuotot	1 494 823	669 071	939 071	40 %	1 083 071	1 273 071
Valmistus omaan käyttöön	**37 603**	**30 000**	**30 000**	**0 %**	**30 000**	**30 000**
Toimintakulut	**-16 264 478**	**-16 744 452**	**-17 286 794**	**-3 %**	**-17 608 837**	**-18 052 789**
Henkilöstökulut	-10 068 988	-10 660 564	-11 134 147	-4 %	-11 362 072	-11 624 230
Palvelujen ostot	-4 169 186	-4 124 510	-4 131 459	0 %	-4 245 815	-4 414 687
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-997 051	-935 128	-958 393	-2 %	-960 511	-965 551
Avustukset	-663 708	-626 500	-673 500	-8 %	-643 500	-643 500
Muut toimintakulut	-365 544	-397 750	-384 294	3 %	-391 940	-399 820
Toimintakate	**-13 291 716**	**-14 791 130**	**-14 905 799**	**-1 %**	**-15 034 942**	**-15 235 895**
Verotulot	11 815 395	12 757 560	13 245 720	4 %	13 692 140	14 232 700
Valtionosuudet	3 307 917	3 487 265	3 334 690	-4 %	3 334 690	3 334 690
Rahoitustuotot ja -kulut	**-225 370**	**-299 100**	**-396 400**	**-33 %**	**-439 100**	**-522 100**
Korkotuotot	991	0	3 000	0 %	3 000	3 000
Muut rahoitustuotot	28 033	30 000	74 000	147 %	99 000	99 000
Korkokulut	-247 631	-320 000	-464 300	-45 %	-532 000	-615 000
Muut rahoituskulut	-6 764	-9 100	-9 100	0 %	-9 100	-9 100
Vuosikate	**1 606 226**	**1 154 595**	**1 278 211**	**10 %**	**1 552 788**	**1 809 395**
Poistot ja arvonalentumiset	-1 602 118	-1 487 595	-1 573 211	-6 %	-1 679 912	-1 803 483
Suunnitelman mukaiset poistot	-1 593 158	-1 487 595	-1 573 211	-6 %	-1 679 912	-1 803 483
Arvonalentumiset	-8 960	0	0	0 %	0	0

Satunnaiset erät	0	2 726 567	0	-100 %	0	0
Satunnaiset tuotot	0	2 726 567	0	-100 %	0	0
Tilikauden tulos	**4 108**	**2 393 567**	**-295 000**	**-113 %**	**-127 124**	**5 912**
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	**4 108**	**2 393 567**	**-295 000**	**-113 %**	**-127 124**	**5 912**

7.4 Sitovuus

Tuloslaskelmaosan sitovia eriä ovat verotulot, valtionosuudet, rahoitustuotot ja –kulut, satunnaiset erät sekä tilinpäätössiirrot.

Tuloslaskelmaosa	TA 2027
Verotulot	13 245 720
Valtionosuudet	3 334 690
Rahoitustuotot ja -kulut	-396 400
Satunnaiset erät	0
Tilinpäätössiirrot	0

8 Käyttötalousosa vuosille 2027–2029

Käyttötalous ja toiminnan tavoitteet esitetään vastuualueittain. **Valtuustoon nähden sitova taso vastuualueilla on tuottojen ja kulujen erotus eli netto paitsi vesi- ja viemärilaitoksessa, jossa sitova taso on tilikauden tulos.** Käyttötalousosassa valtuusto asettaa vastuualuekohtaiset tavoitteet ja osoittaa tavoitteiden toteuttamiseksi nettomääräiset määrärahat tehtävien hoitamiseen.

Vastuualueella erikseen sitovaksi merkittyä määrärahaa ei voi käyttää muuhun kuin valtuuston hyväksymään tarkoitukseen.

8.1 Tarkastuslautakunta

8.1.1 Tarkastuslautakunta

	TP 2025	MTA 2026	TA 2027	Muutos%	TS 2028	TS 2029
Toimintatuotot	2 281	0	0	0 %	0	0
Toimintakulut	-28 575	-18 562	-18 940	2 %	-19 319	-19 706
Toimintakate yhteensä	**-26 294**	**-18 562**	**-18 940**	**2 %**	**-19 319**	**-19 706**

Vastuuhenkilö: -

Vastuualueen toiminta:

Kunnan hallinnon ja talouden arvioinnista ja tarkastuksesta vastaavat tarkastuslautakunta ja tilintarkastaja. Tarkastuslautakunnan tehtävänä on kuntalain 121 §:n mukaan arvioida, ovatko kunnan talousarviossa asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet toteutuneet. Tarkastuslautakunnan tehtäviin kuuluu myös kunnan toiminnan tuloksellisuuden ja tarkoituksenmukaisuuden arviointi. Tarkastuslautakunnan tehtävänä on myös valvoa kuntalain 84 §:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi.

8.2 Kunnanhallitus

8.2.1 Hallintopalvelut

	TP 2025	MTA 2026	TA 2027	Muutos%	TS 2028	TS 2029
Toimintatuotot	364 664	313 027	576 120	84 %	648 020	841 020
Toimintakulut	-3 216 734	-3 178 069	-3 275 771	-3 %	-3 289 287	-3 361 808
Toimintakate yhteensä	**-2 852 070**	**-2 865 042**	**-2 699 651**	**6 %**	**-2 641 267**	**-2 520 788**

Vastuuhenkilö: Hallinto- ja talousjohtaja

Vastuualueen toiminta:

Hallintopalveluihin kuuluu seuraavat tehtävät: demokratia (vaalit), strateginen johto, yleishallinto, elinvoima- ja maaseutupalvelut sekä kaavoitus. Vaalien järjestämisestä vastaa keskusvaalilautakunta.

Strategisessa johdossa valtuusto on kunnan ylin päättävä elin, joka vastaa kunnan toiminnasta ja taloudesta. Kunnanhallitus johtaa kunnan toimintaa, hallintoa ja taloutta. Kunnanhallitus vastaa kunnan toiminnan yhteensovittamisesta ja omistajaohjauksesta sekä kunnan henkilöstöpolitiikasta. Kunnanjohtaja johtaa kunnanhallituksen alaisena kunnan hallintoa, taloudenhoitoa ja muuta toimintaa.

Yleishallintoon kuuluvat kunnan hallinto-, henkilöstö- ja talouspalvelut, tietohallinto, työllisyyspalvelut ja joukkoliikenne. Hallintopalvelut vastaa kunnan asiakaspalvelusta, tietohallinnosta ja hallintotehtävistä kuten asianhallinnan ja asiakirjahallinnon kokonaisuudesta. Henkilöstöpalvelut koordinoivat ja kehittää henkilöstöjohtamista ja -hallintoa esihenkilötyön tukena. Talouspalvelut tuottavat kunnan virallisen talousraportoinnin ja taloustietoa kunnan strategisen johtamisen tueksi. Kunnan kirjanpito ja palkanlaskenta on ulkoistettu Monetra Pirkanmaa Oy:lle. Julkiset työvoima- ja yrityspalvelut siirtyivät kuntien järjestämisvastuulle 1.1.2025 alkaen. Vesilahti kuuluu Tampereen seudun työllisyysalueeseen, jonka vastuukunta on Tampereen kaupunki. Joukkoliikenne järjestetään yhteistyössä Kangasalan, Lempäälän, Nokian, Oriveden, Pirkkalan, Tampereen, Vesilahden ja Ylöjärven kesken.

Elinvoimapalvelut edistävät paikallista elinvoimaa, vastaavat kunnan viestinnästä, markkinoinnista ja panostavat kokonaisvaltaisesti kunnan kehittämiseen. Tavoitteena on uusien yritysten ja asukkaiden hankkiminen kuntaan sekä pitovoiman kehittäminen niin yritysten kuin myös asukkaiden osalta. Markkinoinnin ja viestinnän lähtökohtana on parantaa Vesilahden tunnettavuutta ja ylläpitää kunnan pitovoimaa niin yritysten kuin asukkaiden osalta. Elinvoimapalvelut vastaa Tampereen seudun elinkeinoyhteistyöstä palvelusopimuksen mukaisesti. Yritysten suuntaan toteutetaan aktiivista yritysyhteistyötä, joka edistää Vesilahden

yritysmyönteisyyden kehittymistä. Vesilahden maaseutuelinkeinoviranomaistehtävät hoidetaan Lempäälässä.

Kaavoitus vastaa kunnan kaavoituksesta ja maankäytön suunnittelusta.

Toimintaympäristö ja näkemys tulevasta:

Hallinto-, henkilöstö- ja talouspalvelut

Hallinnossa pyritään varmistamaan ajantasaiset ja laadukkaat palvelut sekä vastaamaan muuttuviin lainsäädännön vaatimuksiin. Tietoturva pysyy keskeisenä huomioon otettavana asiana ja tiedonhallinnan kehittäminen jatkuu.

Vuoden 2027 aikana kunnan tietohallinnossa toteutetaan järjestelmäuudistuksia, joiden tavoitteena on tehostaa hallinnollisia prosesseja, kehittää digitaalisia palveluita ja yhtenäistää toimintatapoja. Kunnan perustietotekniikan palveluntuottajaksi vaihtuu Fujitsu, mikä vaikuttaa kunnan tietotekniseen toimintaympäristöön. Lisäksi asianhallintajärjestelmä CaseM päivitetään 2.0-versioon, jonka yhteydessä uudistuu myös henkilöstön ja luottamushenkilöiden käyttämä kokoushallinnan järjestelmä. Kunta edistää myös siirtymistä lakisääteiseen Suomi.fi-viestit-palveluun tavoitteena keskittää virallinen sähköinen viestintä, selkeyttää jakeluprosesseja ja lisätä digitaalisten palveluiden käyttöä. Käyttöönotto edellyttää tietojärjestelmien rajapintakehitystä. Uudistukset edellyttävät henkilöstöresurssien kohdentamista käyttöönottoihin, perehdytykseen ja käyttäjätukeen. Muutosten etenemistä seurataan aktiivisesti palveluiden jatkuvuuden ja sujuvan käyttöönoton varmistamiseksi.

Keväällä 2027 järjestetään eduskuntavaalit.

Henkilöstöhallinnossa jatketaan vuonna 2027 henkilöstöprosessien ja esihenkilötyön kehittämistä ja toimintatapojen yhdenmukaistamista. Vuoden 2026 aikana käyttöön otettuja ohjeita ja toimintamalleja vakiinnutetaan osaksi kunnan normaalia toimintaa. Työhyvinvoinnin ja työkyvyn tukea kehitetään yhteistyössä työterveyshuollon kanssa hyödyntäen aiempaa systemaattisemmin tiedolla johtamista. Palkka- ja taloushallinnon palveluissa valmistaudutaan palveluiden tuottajan vaihtumiseen vuoden 2028 alusta, mikä on arvioitu palveluntuottajan vaihtumisajankohta.

Elinvoima ja viestintä

Kunnan viestinnässä ja markkinoinnissa painotetaan vuonna 2027 kunnan tunnettuuden ja vetovoimaisuuden vahvistamista. Keskeisiä toimenpiteitä ovat digitaalinen markkinointi, osallistuminen tammikuun Asta-messuille, kevään eduskuntavaaleihin liittyvä viestintä sekä uudistetun kuntastrategian toimeenpanon tukeminen viestinnän keinoin.

Kunnan tonttitarjonta kasvaa merkittävästi vuoden 2027 alussa Suomelan ja Järvenrannan, Metsämantereen laajennuksen sekä Rimmintien asuinalueiden kunnallistekniikan valmistuessa. Luovutettavissa olevien omakotitonttien määrä nousee lähes sataan. Nykyisen varaustilanteen

perusteella tonttiluovutusten arvioidaan säilyvän korkealla tasolla myös vuonna 2027. Tonttien kysyntään liittyy kuitenkin yleisestä taloustilanteesta, korkotasosta ja asuntorakentamisen kehityksestä aiheutuvaa epävarmuutta.

Maa-alueiden myyntivoittojen talousarviotavoite on 330 000 euroa. Tavoitteen toteutuminen edellyttää aktiivista tonttimarkkinointia ja tonttiluovutusten säilymistä korkealla tasolla. Kasvava tonttitarjonta ja luovutustavoitteet lisäävät henkilöstön työmäärää, mikä edellyttää tehtävien priorisointia ja käytettävissä olevien resurssien tarkoituksenmukaista kohdentamista.

Yritysyhteistyötä ja yrittäjille suunnattuja palveluita jatketaan pääosin nykyisessä laajuudessa. Kunta on hakenut lisäaikaa inhouse-lainsäädännön edellyttämien muutosten toteuttamiseen, ja yhteistyötä Ensimetri Oy:n sekä Business Tampere Oy:n kanssa pyritään jatkamaan nykyisten toimintamallien mukaisesti. Elinvoiman kehittämisessä hyödynnetään seudullista yhteistyötä ja edistetään kuntastrategian mukaisia kunnan kasvun ja vetovoimaisuuden tavoitteita.

Kaavoitus ja maankäyttö

Vuosi 2027 jatkaa kaavoituksen näkökulmasta tärkeiden vuosien sarjaa. Kunnan kehittämistä vuoteen 2040 asti ohjaavat strateginen yleiskaava, maapoliittinen ohjelma ja kaavoitus- ja tonttiohjelma alkavat näkyä käytännössä. Vuoden 2027 alkuun mennessä rakentuu merkittävä tonttivaranto, jonka luovutustahti määrittelee tulevien hankkeiden aikataulua. Tärkein kaavahanke vuonna 2027 on Kurkiniityn alueen osayleiskaavan ja asemakaavan laatiminen kumppanikaavoituksella Honkarakenne Oyj:n kanssa.

Riskienhallinta ja sisäinen valvonta:

Riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan on tarkoitus varmistaa, että toimialojen ja kunnan toiminta on taloudellista ja tuloksellista, päätösten perusteena oleva tieto on riittävää ja luotettavaa, lain säännöksiä, viranomaisohjeita ja toimielinten päätöksiä noudatetaan sekä omaisuus ja voimavarat turvataan. Sisäinen valvonta on osa päivittäistä johtamista, ohjaamista ja työn toteuttamista. Kuntalain mukaan valtuuston tulee hyväksyä perusteet sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta. Vesilahden sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohje on hyväksytty kunnanvaltuustossa 31.8.2020 §40.

Vesilahden kunnan hallintosäännön 10. luvun 2 §:n mukaan lautakunnat vastaavat toimialallaan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä, toimeenpanon valvonnasta ja tuloksellisuudesta sekä raportoivat kunnanhallitukselle. Vesilahden sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeen mukaan toimialajohtajan tehtävä on varmistaa toimialansa valvonnan asianmukaisuus kunnan voimassa olevien ohjeiden mukaisesti ja esihenkilöt ohjaavat ja valvovat alaistensa toimintaa.

Kunnan strategia, talousarvio, hallintosääntö ja visio toimivat keskeisinä toimintaa ohjaavina asiakirjoina. Strateginen johtaminen ja kehittäminen pohjautuvat valtakunnallisiin, seudullisiin sekä kunnan suunnitelmiin, sääntöihin ja ohjeistuksiin. Suunnitelmia ja ohjeistuksia päivitetään vuosittain tai tarvittaessa. Lautakunta seuraa viranhaltijoiden tekemiä päätöksi ja

kunnanhallitus seuraa lautakuntien päätöksiä. Asianosaisilla ja kuntalaisilla on mahdollisuus tehdä oikaisuvaatimus kunnan päätöksistä tai kantelu aluehallintovirastolle kunnan toiminnasta.

Vesilahden kunnan hallintosäännön 8. luvun §2 mukaan toimielimet seuraavat talousarvion toteutumista säännöllisesti. Lautakunnalle raportoidaan talouden toteutumasta kunnanhallituksen hyväksymän täytäntöönpano-ohjeen mukaisesti. Koko vuoden seuranta tapahtuu ohjeiden mukaisesti tilinpäätöksessä ja toimintakertomuksessa. Lautakunta päättää ostolaskujen hyväksyntäoikeuksista talousarvion täytäntöönpano-ohjeiden mukaisesti.

Vesilahden kunnassa on käytössä Granite-järjestelmä. Graniten avulla toteutetaan sekä kokonaisvaltaisen riskienhallinnan (toiminnalliset, taloudelliset, tekniset, maine- ja muut riskit) että työsuojelun riskien seuranta. Ohjelmalla tehdään ”läheltä piti” –tilanteisen ilmoitukset sekä nimettömät väärinkäytösilmoitukset (ilmoittajansuojelukanava). Tietosuojaa koskeva vaikutuksien arviointi (DPIA) tehdään myös järjestelmän avulla.

Kunnanhallitus on hyväksynyt 12.6.2023 §86 Vesilahden kunnan valmiussuunnitelman ja toimialat päivittivät valmiussuunnitelmansa syksyn 2023 aikana. Alueellisen evakuointisuunnitelman laatiminen on käynnistynyt vuoden 2024 aikana osana sosiaali- ja terveydenhuollon valmiuden ja varautumisen yhteensovittamisesta vastaavan ryhmän työskentelyä.

Vesilahden kunta on yhtenä Tampereen kehyskuntana mukana seudun ICT-yhteistyössä. Tietoturvaan ja tietosuojaan liittyvää osaamista tulee säilyttää ja kehittää myös Vesilahden omassa organisaatiossa.

Toimialat vastaavat omien sopimustensa osalta sopimusvalvonnasta.

Hallintosäännössä on määritelty ratkaisuvalta hankintojen ja luovutusten osalta. Kunnan hankinnoissa käytetään pääsiassa Kuntien Hankintapalvelut KuHa Oy:n kilpailuttamia sopimustoimittajia. Mahdolliset kilpailuttaminen toteutetaan hankintalain ja Vesilahden kunnan hankintaohjeiden mukaisesti. Kunnanhallitus hyväksyi yhteisen kehyskuntien hankintaohjeen 3.6.2024 §114.

8.3 Sivistyslautakunta

8.3.1 Opetus- ja varhaiskasvatuspalvelut

	TP 2025	MTA 2026	TA 2027	Muutos%	TS 2028	TS 2029
Toimintatuotot	806 661	745 637	760 503	2 %	760 503	760 503
Toimintakulut	-11 451 304	-12 215 326	-12 594 412	-3 %	-12 882 486	-13 171 450
Toimintakate yhteensä	**-10 644 644**	**-11 469 689**	**-11 833 909**	**-3 %**	**-12 121 983**	**-12 410 947**

Vastuuhenkilö: Sivistysjohtaja

Vastuualueen toiminta:

Sivistyspalveluihin kuuluu kaksi vastuualuetta, jotka ovat opetus- ja varhaiskasvatuspalvelut sekä vapaa-ajan palvelut. Opetus- ja varhaiskasvatuspalveluiden hallinto jakautuu sivistyspalveluiden, opetuspalveluiden sekä varhaiskasvatuspalveluiden hallintoon. Sivistys- sekä opetuspalveluiden hallinnosta vastaa sivistysjohtaja ja varhaiskasvatuspalveluiden hallinnosta varhaiskasvatuspäällikkö.

Varhaiskasvatuspalveluihin kuuluu varhaiskasvatus päiväkodeissa ja perhepäivähoidossa, yksityinen varhaiskasvatus ja kotihoidontuki. Kunta maksaa lisäksi yksityisen hoidon tukea ja yksityisen hoidon tuen kuntalisää. Varhaiskasvatusta tarjotaan Peiponpellon, Satumetsän, Peuraniityn ja Tapolan päiväkodeissa sekä kunnallisessa perhepäivähoidossa. Opetuspalveluissa tarjotaan esi- ja perusopetusta vuosiluokkien 0–6 kouluissa Narvassa ja Ylämäellä sekä vuosiluokkien 0–9 yhtenäiskoulussa Kirkonkylällä.

Muu koulutus sisältää Pirkan opiston kansalaisopistopalvelut, jotka jakautuvat vapaaseen sivistystyöhön ja taiteen perusopetukseen. Pirkan Opisto on Vesilahden, Lempäälän, Pirkkalan ja Nokian yhteinen kansalaisopisto, jossa Nokian kaupunki toimii isäntäkuntana. Lisäksi Taito Pirkanmaa ry:n Vesilahden Käsityö- ja muotoilukoulu Näpsä antaa laajan oppimäärän mukaista käsityön taiteen perusopetusta.

Toimintaympäristö ja näkemys tulevasta:

Varhaiskasvatuslain ja –suunnitelman muutokset (mm. asiakasmaksulaki, ilmoitusvelvollisuus, kolmitasoisen tuen järjestäminen, henkilöstömitoitus) ovat tuoneet viime vuosien muuttovoiton ja varhaiskasvatukseen osallistumisasteen kasvun ohella lisähaastetta palvelun toteuttamiselle ja kehittämiselle. Käytännössä sääntelyn kiristyminen, laadun kehittäminen, asiakasmaksujen alentaminen ja palvelutarpeen kasvu näkyvät kulujen kasvuna, mutta samaan aikaan päiväkotien käyttöaste ja kustannukset laskennallista lasta kohden ovat pysyneet verrattain kohtuullisina. Vesilahden kunnan varhaiskasvatuksen oppimisympäristöt ovat laadukkaita, palvelun toteuttamiseen on saatu pätevää henkilöstöä ja asiakastyytyväisyys on korkeaa ja niistä tulee huolehtia myös jatkossa. Varhaiskasvatuksen palveluntarve on kasvanut ennakoidusti ja Tapolan tilojen käyttöönotosta varhaiskasvatusryhmän tarpeisiin elokuussa 2026 huolimatta tilojen kapasiteetti on täyttymässä. Kunta on tehnyt päätöksen uuden päiväkodin rakentamisen aloittamisesta vuonna 2027 ja varhaiskasvatuspaikkojen ennakoidaan riittävän nykyisissä tiloissa syksyyn 2028 asti.

Esi- ja perusopetuksessa vuosina 2027-2029 perusopetuksesta poistuvat ikäluokat ovat selvästi esiopetukseen tulevia ikäluokkia suurempia, joten oppilasmäärän pienentymisen jyrkkyyden ratkaisee mahdollinen muuttovoitto. Taloudellisesta näkökulmasta katsottuna oppilasmäärän lasku johtaa ilman sopeutustoimia oppilaskohtaisten kulujen kasvuun. Syksyllä 2027 yläkoulun aloittava ikäluokka on tällä hetkellä 50 oppilasta ja se näyttäisi olevan alkupiste

yläkoulun siirtymisessä kolmisarjaisuuteen (ikäluokka olisi jaettu kolmeen 16-17 oppilaan luokkaan nykyisen neljän sijaan). Myös koulujen oppimisympäristöt ovat pääosin kunnossa, mutta pitkän aikavälin investointisuunnitelmassa vuosille 2030-2032 niiden ylläpitoon ja kunnostukseen on varattu vuosittain noin miljoonaa euroa. Hallinnollisesti ja toiminnallisesti kehittämisen keskeisiä kohteita ovat vuonna 2027 edelleen tuen rakenteiden lakimuutosten käyttöönotto niin tietojärjestelmien, hallinnollisten prosessien kuin käytännön pedagogiikankin tasolla sekä turvallisuus ja varautuminen.

Riskienhallinta ja sisäinen valvonta:

Riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan on tarkoitus varmistaa, että toimialojen ja kunnan toiminta on taloudellista ja tuloksellista, päätösten perusteena oleva tieto on riittävää ja luotettavaa, lain säännöksiä, viranomaisohjeita ja toimielinten päätöksiä noudatetaan sekä omaisuus ja voimavarat turvataan. Sisäinen valvonta on osa päivittäistä johtamista, ohjaamista ja työn toteuttamista. Kuntalain mukaan valtuuston tulee hyväksyä perusteet sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta. Vesilahden sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohje on hyväksytty kunnanvaltuustossa 31.8.2020 § 40.

Vesilahden kunnan hallintosäännön 10. luvun 2 §:n mukaan lautakunnat vastaavat toimialallaan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä, toimeenpanon valvonnasta ja tuloksellisuudesta sekä raportoivat kunnanhallitukselle. Vesilahden sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeen mukaan toimialajohtajan tehtävä on varmistaa toimialansa valvonnan asianmukaisuus kunnan voimassa olevien ohjeiden mukaisesti ja esihenkilöt ohjaavat ja valvovat alaistensa toimintaa.

Kunnan strategia, talousarvio, hallintosääntö ja visio toimivat keskeisinä toimintaa ohjaavina asiakirjoina. Strateginen johtaminen ja kehittäminen pohjautuvat valtakunnallisiin, seudullisiin sekä kunnan suunnitelmiin, sääntöihin ja ohjeistuksiin. Suunnitelmia ja ohjeistuksia päivitetään vuosittain tai tarvittaessa.

Lautakunta seuraa viranhaltijoiden tekemiä päätöksi ja kunnanhallitus seuraa lautakuntien päätöksiä. Asianosaisilla ja kuntalaisilla on mahdollisuus tehdä oikaisuvaatimus kunnan päätöksistä tai kantelu aluehallintovirastolle kunnan toiminnasta.

Vesilahden kunnan hallintosäännön 8. luvun §2 mukaan toimielimet seuraavat talousarvion toteutumista säännöllisesti. Lautakunnalle raportoidaan talouden toteutumasta kunnanhallituksen hyväksymän täytäntöönpano-ohjeen mukaisesti. Koko vuoden seuranta tapahtuu ohjeiden mukaisesti tilinpäätöksessä ja toimintakertomuksessa. Lautakunta päättää ostolaskujen hyväksyntäoikeuksista talousarvion täytäntöönpano-ohjeiden mukaisesti.

Vesilahden kunnassa on käytössä Granite-järjestelmä. Graniten avulla toteutetaan sekä kokonaisvaltaisen riskienhallinnan (toiminnalliset, taloudelliset, tekniset, maine- ja muut riskit) että työsuojelun riskien seuranta. Ohjelmalla tehdään ”läheltä piti” –tilanteisen ilmoitukset sekä nimettömät väärinkäytösilmoitukset (ilmoittajansuojelukanava). Tietosuojaa koskeva vaikutuksien arviointi (DPIA) tehdään myös järjestelmän avulla.

Kunnanhallitus on hyväksynyt 12.6.2023 §86 Vesilahden kunnan valmiussuunnitelman ja toimialat päivittivät valmiussuunnitelmansa syksyn 2023 aikana. Alueellisen evakuointisuunnitelman laatiminen on käynnistynyt vuoden 2024 aikana osana sosiaali- ja terveydenhuollon valmiuden ja varautumisen yhteensovittamisesta vastaavan ryhmän työskentelyä.

Vesilahden kunta on yhtenä Tampereen kehyskuntana mukana seudun ICT-yhteistyössä. Tietoturvaan ja tietosuojaan liittyvää osaamista tulee säilyttää ja kehittää myös Vesilahden omassa organisaatiossa.

Toimiala vastaavat omien sopimustensa osalta sopimusvalvonnasta.

Hallintosäännössä on määritelty ratkaisuvalta hankintojen ja luovutusten osalta. Kunnan hankinnoissa käytetään pääsiassa Kuntien Hankintapalvelut KuHa Oy:n kilpailuttamia sopimustoimittajia. Mahdolliset kilpailuttaminen toteutetaan hankintalain ja Vesilahden kunnan hankintaohjeiden mukaisesti. Kunnanhallitus hyväksyi yhteisen kehyskuntien hankintaohjeen 3.6.2024 §114.

Tunnusluvut

Tehokkuustunnusluvut	TP 2025	TA 2026	TA 2027	TS 2028	TS 2029
Päiväkotien käyttöaste, vuoden ka.	77 %	84 %	80%	73%	76%
Kunnallisessa varhaiskasvatuksessa olevien lasten määrä	248	260	295	308	320
Yksityisessä varhaiskasvatuksessa olevien lasten määrä	8	4	4	4	4
Osallistumisaste varhaiskasvatuspalveluihin	90 %	90 %	90%	90%	90%
Varhaiskasvatuksen kustannukset laskennallista lasta kohden, €/vuosi	13 136	13 971	14 966	14 927	15 098
Iltapäivätoimintaan osallistuvien 1.-2.lk oppilaiden % osuus	50 %	60 %	60%	60%	60%
Esiopetuksessa olevien lasten määrä	47	47	54	48	46
Perusopetuksessa olevien lasten määrä	593	562	535	510	495

Perusopetuksen oppilaskohtaiset kustannukset, €/vuosi *	11 069	12 642	13 560	14 418	14 987
Käsityö- ja muotoilukoulun tuntimäärä	260	260	200	200	200
Pirkan opiston tuntimäärä	2 863	3553	3500	3500	3500

*laskentatapa: toimintakate/oppilasmäärä 1-9

8.3.2 Vapaa-ajan palvelut

	TP 2025	MTA 2026	TA 2027	Muutos%	TS 2028	TS 2029
Toimintatuotot	157 070	156 617	134 425	-14 %	134 425	134 425
Toimintakulut	-976 824	-969 043	-982 380	-1 %	-995 063	-1 007 999
Toimintakate yhteensä	**-819 753**	**-812 426**	**-847 955**	**-4 %**	**-860 638**	**-873 574**

Vastuuhenkilö: Sivistysjohtaja

Vastuualueen toiminta:

Sivistyspalveluihin kuuluu kaksi vastuualuetta, jotka ovat opetus- ja varhaiskasvatuspalvelut sekä vapaa-ajan palvelut. Vesilahden kunnan vapaa-ajan palveluihin kuuluu kunnan tarjoamat kirjasto-, liikunta-, nuoriso- ja kulttuuripalvelut sekä näiden alla tapahtuva järjestöyhteistyö. Myös kuntalaisten terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen sekä yhdyspintatyö kunnan sisällä, kuntien välillä, hyvinvointialueen kanssa, Vesilahden yhteisöjen, järjestöjen, seurojen ja kunnan toimielinten kanssa sisältyvät vapaa-ajan vastuualueeseen. Vapaa-ajan palveluiden toimesta huolehditaan myös kunnan kotoutumiseen liittyvistä asioista sekä huolehditaan lakisääteisestä (Laki työllistymisen monialaisesta edistämisestä § 2 ja Nuorisolaki § 9) nuorten monialaisen yhteispalvelun toteutuksesta.

Vapaa-ajan palveluiden keskeisenä tavoitteena on kuntalaisten terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen laadukkaiden ja vaikuttavien vapaa-aikatoimintojen sekä kuntalaisten osallistamisen avulla. Vapaa-ajan palveluissa pyritään ennaltaehkäisemään syrjäytymistä sekä häiriö- ja riskikäyttäytymistä. Vapaa-ajan palvelujen tehtävänä on edistää kuntalaisten yhdenvertaisia mahdollisuuksia sivistykseen, kulttuuriin ja liikkumiseen.

Vesilahden kirjasto on yksi Pirkanmaan PIKI-kirjastoista. Kirjastopalvelut edistävät kirjallisuuden, taiteen ja kulttuurin saavutettavuutta sekä elinikäistä oppimista. Kirjasto tarjoaa monipuoliset tilat tapahtumiin, yhteisöllisyyteen ja järjestöyhteistyön toimintaan. Kirjastolla on myös merkittävä rooli kuntalaisten osallisuuden edistämisessä. Kulttuuripalveluiden keskeisenä tehtävänä on tukea kuntalaisten kulttuurihyvinvointia.

Liikuntapalvelut tarjoavat kuntalaiselle mahdollisuuden huolehtia omasta hyvinvoinnistaan monipuolisia liikuntalajeja harrastamalla niin omatoimisesti kuin ohjatusti. Nuorisopalvelut tarjoavat nuorille palveluita hyvinvoinnin tueksi ja mielekästä tekemistä sekä tapahtumia vapaa-ajalle. Nuorisopalveluilla on tärkeä rooli lasten ja nuorten osallisuuden edistämisessä sekä tarjoamalla vaikuttamisen mahdollisuuksia nuorisovaltuuston toiminnan kautta.

Toimintaympäristö ja näkemys tulevasta:

Vapaa-ajan palveluiden merkitys kunnan toteuttamana hyvinvoinnin ja terveyden edistämisenä on korostunut hyvinvointialueuudistuksen myötä ja esimerkiksi kuntastrategiaprosessi osoittaa, että valtaosa kuntalaisten toiveista ja odotuksista kuntaa kohtaa liittyvät vapaa-ajan palveluihin. Talousarviolla pyritäänkin mahdollistamaan kunnan käytetyimpien liikuntapalveluiden olosuhteiden kehittäminen.

Vapaa-ajan palvelut ovat onnistuneet hyvin hankehauissa, joiden turvin on pystytty toteuttamaan monia “ylimääräisiä” palveluita. Hankerahoitukset ovat vähentyneet hallituskauden edetessä merkittävästi, joka näkyy Vesilahdessa erityisesti liikuntapalveluiden palvelutason alentumisena.

Riskienhallinta ja sisäinen valvonta:

Riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan on tarkoitus varmistaa, että toimialojen ja kunnan toiminta on taloudellista ja tuloksellista, päätösten perusteena oleva tieto on riittävää ja luotettavaa, lain säännöksiä, viranomaisohjeita ja toimielinten päätöksiä noudatetaan sekä omaisuus ja voimavarat turvataan. Sisäinen valvonta on osa päivittäistä johtamista, ohjaamista ja työn toteuttamista. Kuntalain mukaan valtuuston tulee hyväksyä perusteet sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta. Vesilahden sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohje on hyväksytty kunnanvaltuustossa 31.8.2020 §40.

Vesilahden kunnan hallintosäännön 10. luvun 2 §:n mukaan lautakunnat vastaavat toimialallaan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä, toimeenpanon valvonnasta ja tuloksellisuudesta sekä raportoivat kunnanhallitukselle. Vesilahden sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeen mukaan toimialajohtajan tehtävä on varmistaa toimialansa valvonnan asianmukaisuus kunnan voimassa olevien ohjeiden mukaisesti ja esihenkilöt ohjaavat ja valvovat alaistensa toimintaa.

Kunnan strategia, talousarvio, hallintosääntö ja visio toimivat keskeisinä toimintaa ohjaavina asiakirjoina. Strateginen johtaminen ja kehittäminen pohjautuvat valtakunnallisiin, seudullisiin sekä kunnan suunnitelmiin, sääntöihin ja ohjeistuksiin. Suunnitelmia ja ohjeistuksia päivitetään vuosittain tai tarvittaessa.

Lautakunta seuraa viranhaltijoiden tekemiä päätöksi ja kunnanhallitus seuraa lautakuntien päätöksiä. Asianosaisilla ja kuntalaisilla on mahdollisuus tehdä oikaisuvaatimus kunnan päätöksistä tai kantelu aluehallintovirastolle kunnan toiminnasta.

Vesilahden kunnan hallintosäännön 8. luvun §2 mukaan toimielimet seuraavat talousarvion toteutumista säännöllisesti. Lautakunnalle raportoidaan talouden toteutumasta kunnanhallituksen hyväksymän täytäntöönpano-ohjeen mukaisesti. Koko vuoden seuranta tapahtuu ohjeiden mukaisesti tilinpäätöksessä ja toimintakertomuksessa. Lautakunta päättää ostolaskujen hyväksyntäoikeuksista talousarvion täytäntöönpano-ohjeiden mukaisesti.

Vesilahden kunnassa on käytössä Granite-järjestelmä. Graniten avulla toteutetaan sekä kokonaisvaltaisen riskienhallinnan (toiminnalliset, taloudelliset, tekniset, maine- ja muut riskit) että työsuojelun riskien seuranta. Ohjelmalla tehdään ”läheltä piti” –tilanteisen ilmoitukset sekä nimettömät väärinkäytösilmoitukset (ilmoittajansuojelukanava). Tietosuojaa koskeva vaikutuksien arviointi (DPIA) tehdään myös järjestelmän avulla.

Kunnanhallitus on hyväksynyt 12.6.2023 §86 Vesilahden kunnan valmiussuunnitelman ja toimialat päivittivät valmiussuunnitelmansa syksyn 2023 aikana. Alueellisen evakuointisuunnitelman laatiminen on käynnistynyt vuoden 2024 aikana osana sosiaali- ja terveydenhuollon valmiuden ja varautumisen yhteensovittamisesta vastaavan ryhmän työskentelyä.

Vesilahden kunta on yhtenä Tampereen kehyskuntana mukana seudun ICT-yhteistyössä. Tietoturvaan ja tietosuojaan liittyvää osaamista tulee säilyttää ja kehittää myös Vesilahden omassa organisaatiossa.

Toimiala vastaavat omien sopimustensa osalta sopimusvalvonnasta.

Hallintosäännössä on määritelty ratkaisuvalta hankintojen ja luovutusten osalta. Kunnan hankinnoissa käytetään pääsiassa Kuntien Hankintapalvelut KuHa Oy:n kilpailuttamia sopimustoimittajia. Mahdolliset kilpailuttaminen toteutetaan hankintalain ja Vesilahden kunnan hankintaohjeiden mukaisesti. Kunnanhallitus hyväksyi yhteisen kehyskuntien hankintaohjeen 3.6.2024 §114.

Tunnusluvut

Tehokkuustunnusluvut	TP 2025	TA 2026	TA 2027	TS 2028	TS 2029
Kirjaston toimintakulut € / asukas	69,63	76,6	76,9	77,3	77,9
Kokonaiskulut € / kirjaston laina	3,71	4	4	4	4
Kirjaston kokonaislainaus / asukas	18,82	18	18	18	18
Kirjaston fyysiset käynnit / asukas	7,96	10	9	9	9
Liikuntapalveluiden toimintakulut € / asukas	56,47	50,5	45,4	45,3	45,3

Liikunta-avustukset € / asukas	2,58	2,18	2,17	2,16	2,14
Nuorisopalveluiden toimintakulut € / asukas	66,81	60,6	62,4	62,9	63,5
Nuorisotilan käynnit / alle 29-vuotias	8,08	7	7	7	7
Nuorisoavustukset € / asukas	0,73	0,65	0,65	0,65	0,64
Kulttuuripalveluiden toimintakulut € / asukas	3,82	4,18	6,99	6,97	6,95
Kulttuuriavustukset € / asukas	2,64	2,61	5,43	5,39	5,35

8.4 Tekninen lautakunta

8.4.1 Tekniset palvelut

	TP 2025	MTA 2026	TA 2027	Muutos%	TS 2028	TS 2029
Toimintatuotot	4 014 897	3 251 579	3 403 227	5 %	3 377 227	3 427 227
Valmistus omaan käyttöön	37 603	30 000	30 000	0	30 000	30 000
Toimintakulut	-3 098 288	-2 936 955	-3 077 399	-5 %	-3 076 838	-3 137 870
Toimintakate yhteensä	**954 213**	**344 623**	**355 828**	**3 %**	**330 389**	**319 357**

Vastuuhenkilö: Tekninen palvelupäällikkö

Vastuualueen toiminta:

Tekniset palvelut ylläpitävät, kehittävät ja vahvistavat Vesilahden ympäristöä edistäen kuntalaisten hyvinvointia, turvallisuutta ja viihtyisyyttä. Teknisiin palveluihin kuuluvat tekninen hallinto, kiinteistöpalvelut, liikenneväylät ja yleiset alueet sekä tukipalvelut.

Kiinteistöpalveluihin kuuluu Vesilahden kunnan omistamien kiinteistöjen ylläpito, korjaukset ja tekninen kunnossapito. Toiminnan tavoitteena on kiinteistöomaisuuden arvon säilyttäminen, tilojen tarkoituksenmukainen käyttö sekä turvallisten ja terveellisten toimintaympäristöjen varmistaminen. Teknisten palveluiden tehtäviin kuuluu myös kiinteistöhuollon ja isännöinnin tuottaminen kunnan omistamalle Vesilahden Kuntakiinteistöt Oy:lle.

Liikenneväylät ja yleiset alueet kattavat kaavatiet, kevyenliikenteenväylät, katuvalaistuksen, puistot, uima- ja venerannat, leikkikentät, ulkoliikuntapaikat ja muut yleiset alueet. Teknisten palveluiden tehtävänä on huolehtia näiden alueiden suunnittelusta, rakennuttamisesta, ylläpidosta ja kunnossapidosta. Toimintaa ohjaavat kuntastrategian lisäksi alueidenkäyttöön, liikenteeseen, ilmastotyöhön ja energiatehokkuuteen liittyvät suunnitelmat ja sitoumukset sekä seudullinen yhteistyö.

Tukipalvelut tuottavat ruoka-, siivous- ja kuljetuspalveluita kunnan eri hallinnonaloille ja muille asiakkaille. Ruokapalveluissa tehdään yhteistyötä Pirkanmaan Voimia Oy kanssa, joka tuottaa ateriapalvelut kunnan kohteisiin. Tukipalveluiden tehtävänä on huolehtia palveluiden toimivuudesta ja tarkoituksenmukaisesta järjestämisestä sekä kehittää toimintaa taloudelliset ja toiminnalliset reunaehdot huomioiden.

Toimintaympäristö ja näkemys tulevasta:

Vuonna 2027 teknisten palveluiden toimintaa ohjaavat suunnitelmallinen kiinteistöjen ja katuverkon kunnossapito, palveluympäristöjen kehittäminen sekä kunnan kasvun edellyttämien palveluiden ja infrastruktuurin turvaaminen. Vesilahden kuntastrategian 2026–2030 tavoitteista teknisten palveluiden toiminnassa korostuvat kestävä kasvu ja talous sekä luonnonläheisen ja viihtyisän elinympäristön kehittäminen. Tavoitteiden saavuttaminen edellyttää pitkäjänteistä investointien suunnittelua, ennakointia, kustannustehokkuutta ja ympäristövastuun huomioimista.

Kiinteistöjen suunnitelmallisia korjauksia ja saneerauksia jatketaan pitkän tähtäimen suunnitelmien mukaisesti. Kiinteistöstrategia vuosille 2024–2028 ohjaa kiinteistöomaisuuden hallintaa, ja vuoden 2027 aikana valmistaudutaan strategian päivittämiseen seuraavalle kaudelle. Uuden päiväkodin rakentaminen ajoittuu vuosille 2027–2028. Kiinteistöjen ylläpidossa painottuvat edelleen energiatehokkuuden parantaminen, kustannusten hallinta sekä rakennusten arvon ja käyttökelpoisuuden säilyttäminen.

Hakelämpölaitokset siirtyivät kunnan omistukseen vuoden 2026 alussa. Siirtymäajan sopimuksen mukaisesti Valkkisten Lämpö Oy toimittaa hakkeen ja avustaa laitosten korjaus- ja ylläpitotehtävissä vuoden 2027 loppuun saakka. Teknisiin palveluihin rekrytoitu henkilö vastaa jatkossa laitosten hoidosta. Omistuksen siirtyminen lisää teknisten palveluiden omaa vastuuta laitosten toiminnasta ja edellyttää toimivan ylläpidon sekä lämmöntuotannon jatkuvuuden varmistamista.

Liikenneväylien kunnossapidossa keskeisenä haasteena on kaavateiden korjausvelan kasvu. Katujen ja teiden peruskorjauksia tulee jatkaa vuosittain, jotta liikenneväylien kunto ja turvallisuus voidaan turvata pitkällä aikavälillä. Kävelyn ja pyöräilyn kehittämisohjelma on tarkoitus päivittää vuoden 2027 aikana. Lempäälän ja Vesilahden välisen, maantien 301 yhteyteen suunnitellun kevyen liikenteen väylän osalta tavoitteena on edistää hankkeen suunnittelua ja mahdollistaa rakentamisen käynnistyminen vuosina 2027–2028. Yleisten alueiden kehittämisessä jatketaan uusien asuinalueiden leikkikenttien rakentamista ja parannetaan liikuntapaikkojen palveluympäristöjä.

Vesilahden kasvu näkyy teknisissä palveluissa uusien alueiden rakentamisen ja ylläpidon tarpeina. Useita uusia asuinalueita valmistuu vuoden 2026 loppuun mennessä, minkä jälkeen uusien alueiden rakentaminen on vuonna 2027 vähäisempää. Uusien rakennusten ja alueiden käyttöönotto kasvattaa kuitenkin ylläpidon ja kunnossapidon tarvetta sekä vaikuttaa käyttötalouden menoihin.

Teknisten palveluiden talouteen kohdistuu paineita kiinteistöjen ja katuverkon korjausvelan, rakentamis- ja ylläpitokustannusten sekä energia- ja lämmityskustannuksiin liittyvien epävarmuuksien vuoksi. Toiminnan suunnittelussa on tärkeää sovittaa yhteen kiinteistöomaisuuden kunnossapito, palvelutason säilyttäminen, kasvavan kunnan tarpeet ja talouden tasapaino. Lisäksi ruokapalveluiden tulevaa palvelumallia selvitetään vuoden 2027 aikana, jotta palveluiden järjestämisen vaihtoehtoja voidaan arvioida pitkän aikavälin toiminnalliset ja taloudelliset näkökulmat huomioiden.

Riskienhallinta ja sisäinen valvonta:

Riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan on tarkoitus varmistaa, että toimialojen ja kunnan toiminta on taloudellista ja tuloksellista, päätösten perusteena oleva tieto on riittävää ja luotettavaa, lain säännöksiä, viranomaisohjeita ja toimielinten päätöksiä noudatetaan sekä omaisuus ja voimavarat turvataan. Sisäinen valvonta on osa päivittäistä johtamista, ohjaamista ja työn toteuttamista. Kuntalain mukaan valtuuston tulee hyväksyä perusteet sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta. Vesilahden sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohje on hyväksytty kunnanvaltuustossa 31.8.2020 §40.

Vesilahden kunnan hallintosäännön 10. luvun 2 §:n mukaan lautakunnat vastaavat toimialallaan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä, toimeenpanon valvonnasta ja tuloksellisuudesta sekä raportoivat kunnanhallitukselle. Vesilahden sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeen mukaan toimialajohtajan tehtävä on varmistaa toimialansa valvonnan asianmukaisuus kunnan voimassa olevien ohjeiden mukaisesti ja esihenkilöt ohjaavat ja valvovat alaistensa toimintaa.

Kunnan strategia, talousarvio, hallintosääntö ja visio toimivat keskeisinä toimintaa ohjaavina asiakirjoina. Strateginen johtaminen ja kehittäminen pohjautuvat valtakunnallisiin, seudullisiin sekä kunnan suunnitelmiin, sääntöihin ja ohjeistuksiin. Suunnitelmia ja ohjeistuksia päivitetään vuosittain tai tarvittaessa.

Lautakunta seuraa viranhaltijoiden tekemiä päätöksi ja kunnanhallitus seuraa lautakuntien päätöksiä. Asianosaisilla ja kuntalaisilla on mahdollisuus tehdä oikaisuvaatimus kunnan päätöksistä tai kantelu aluehallintovirastolle kunnan toiminnasta.

Vesilahden kunnan hallintosäännön 8. luvun §2 mukaan toimielimet seuraavat talousarvion toteutumista säännöllisesti. Lautakunnalle raportoidaan talouden toteutumasta kunnanhallituksen hyväksymän täytäntöönpano-ohjeen mukaisesti. Koko vuoden seuranta tapahtuu ohjeiden mukaisesti tilinpäätöksessä ja toimintakertomuksessa. Lautakunta päättää ostolaskujen hyväksyntäoikeuksista talousarvion täytäntöönpano-ohjeiden mukaisesti.

Vesilahden kunnassa on käytössä Granite-järjestelmä. Graniten avulla toteutetaan sekä kokonaisvaltaisen riskienhallinnan (toiminnalliset, taloudelliset, tekniset, maine- ja muut riskit) että työsuojelun riskien seuranta. Ohjelmalla tehdään ”läheltä piti” –tilanteisen ilmoitukset sekä nimettömät väärinkäytösilmoitukset (ilmoittajansuojelukanava). Tietosuojaa koskeva vaikutuksien arviointi (DPIA) tehdään myös järjestelmän avulla.

Kunnanhallitus on hyväksynyt 12.6.2023 §86 Vesilahden kunnan valmiussuunnitelman ja toimialat päivittivät valmiussuunnitelmansa syksyn 2023 aikana. Alueellisen evakuointisuunnitelman laatiminen on käynnistynyt vuoden 2024 aikana osana sosiaali- ja terveydenhuollon valmiuden ja varautumisen yhteensovittamisesta vastaavan ryhmän työskentelyä.

Vesilahden kunta on yhtenä Tampereen kehyskuntana mukana seudun ICT-yhteistyössä. Tietoturvaan ja tietosuojaan liittyvää osaamista tulee säilyttää ja kehittää myös Vesilahden omassa organisaatiossa.

Toimiala vastaavat omien sopimustensa osalta sopimusvalvonnasta.

Hallintosäännössä on määritelty ratkaisuvalta hankintojen ja luovutusten osalta. Kunnan hankinnoissa käytetään pääsiassa Kuntien Hankintapalvelut KuHa Oy:n kilpailuttamia sopimustoimittajia. Mahdolliset kilpailuttaminen toteutetaan hankintalain ja Vesilahden kunnan hankintaohjeiden mukaisesti. Kunnanhallitus hyväksyi yhteisen kehyskuntien hankintaohjeen 3.6.2024 §114.

Informatiiviset tunnusluvut:

Informatiiviset tunnusluvut	TP 2025	TA 2026	TA 2027	TS 2028	TS 2029
Kaavatiet (km)	41,57	43,5	43,9	44,5	44,5
Kevyenliikenteenväylät (km)	10,95	12,0	11,5	11,5	11,5
Kiinteistöjen määrä (kpl)	22	23	22	22	22
Leikkikentät, uima- ja venerannat ja ulkoliikuntapaikat (kpl)	23	24	25	26	27
Energiatehokkuutta parantavien hankkeiden määrä	1	1	1	1	1

8.4.2 Vesi- ja viemärilaitos

	TP 2025	MTA 2026	TA 2027	Muutos%	TS 2028	TS 2029
Toimintatuotot	385 603	370 000	495 000	34 %	630 000	630 000
Toimintakulut	-18 351	-30 455	-49 014	-61 %	-49 994	-50 994
Toimintakate yhteensä	367 252	339 545	445 986	31 %	580 006	579 006
Poistot ja arvonalentumiset	-215 813	-249 758	-246 053	1 %	-272 822	-257 517
Tilikauden tulos	**151 439**	**89 787**	**199 933**	**123 %**	**307 184**	**321 489**

Vastuuhenkilö: Tekninen palvelupäällikkö

Vastuualueen toiminta:

Vesilahden vesi- ja viemärilaitoksen operoinnista vastaa Lempäälän Vesi Oy Vesilahden kunnanvaltuuston 26.3.2018 hyväksymän operointisopimuksen mukaisesti. Lempäälän Vesi Oy huolehtii vesihuoltolaitoksen toiminta-alueella laatuvaatimukset täyttävän talousveden saatavuudesta sekä jätevesien poisjohtamisesta ja asianmukaisesta käsittelystä. Vesilahden kunta vastaa uusien kaava-alueiden vesihuoltolinjojen suunnittelusta ja rakennuttamisesta sekä olemassa olevan verkoston ja muun kiinteän omaisuuden kunnostamisesta saneeraussuunnitelmien mukaisesti.

Toimintaympäristö ja näkemys tulevasta:

Vesihuoltolaitoksen toimintaa ohjaavat vesihuoltolainsäädännön vaatimukset sekä tavoitteet turvallisen ja toimintavarman vesihuollon varmistamisesta kohtuullisin kustannuksin. Vuonna 2027 Vesilahden jätevedet puhdistetaan kokonaisuudessaan Tampereen seudun keskuspuhdistamolla. Vesihuollon toimintavarmuuden ja kapasiteetin turvaaminen edellyttää verkoston kunnon suunnitelmallista ylläpitoa ja saneerausinvestointien jatkamista.

Vuotovesien hallintaan tulee panostaa entistä enemmän, sillä verkostoon päätyvät ylimääräiset vedet kuormittavat viemäriverkostoa ja jätevedenpuhdistusta sekä vähentävät verkoston kapasiteettia. Vuoden 2026 loppupuolella tehtävien vuotovesiselvitysten perusteella voidaan tarkentaa tarvittavia toimenpiteitä ja kohdentaa saneerauksia tarkoituksenmukaisesti. Vuotovesien vähentäminen on keskeinen keino vastata tulevaisuuden kapasiteettitarpeisiin ja parantaa vesihuollon toiminnan tehokkuutta.

Vesihuollon kustannuksiin kohdistuu edelleen paineita muun muassa energian, materiaalien ja muiden ylläpitopanosten hintakehityksen vuoksi. Operointisopimuksen mukainen maksujen korotusohjelma vuosille 2025–2028 on voimassa. Tulevien vuosien aikana tulee lisäksi sopia vuodesta 2029 eteenpäin sovellettavasta perus- ja käyttömaksujen määräytymismallista. Vesihuollon talouden suunnittelussa on tärkeää varmistaa, että maksut kattavat toiminnan

kustannukset ja mahdollistavat verkoston pitkäjänteisen kunnossapidon sekä tarvittavat saneerausinvestoinnit

Informatiiviset tunnusluvut, vesihuoltolaitos:

Informatiiviset tunnusluvut	TP 2025	TA 2026	TA 2027	TS 2028	TS 2029
Putkistomäärät (km)	80,5	81	82	82	82
Putkirikot (kpl)	1	0	0	0	0
Saneerattu putkisto (m)	0	50	50	50	50
Hukkavesi %	13,3	5	5	5	5
Liittyneiden kiinteistöjen määrä	1 125	1140	1165	1190	1215

Informatiiviset tunnusluvut, viemärilaitos

Informatiiviset tunnusluvut	TP 2025	TA 2026	TA 2027	TS 2028	TS 2029
Putkistomäärät (km)	89,6	90	91	91	91
Putkirikot (kpl)	0	0	0	0	0
Saneerattu putkisto (m)	0	50	50	50	50
Hukkavesi %	37	27	35	30	30
Jätevedenpumppaamoiden määrä	42	41	44	44	45
Liittyneiden kiinteistöjen määrä	1 053	1 060	1085	1110	1135

8.5 Rakennus- ja ympäristölautakunta

8.5.1 Rakennusvalvonta, yksityistiet ja ympäristönsuojelu

	TP 2025	MTA 2026	TA 2027	Muutos%	TS 2028	TS 2029
Toimintatuotot	129 590	100 757	110 770	10 %	122 770	122 770
Toimintakulut	-400 009	-410 337	-417 927	-2 %	-424 900	-432 013
Toimintakate yhteensä	**-270 419**	**-309 580**	**-307 157**	**1 %**	**-302 130**	**-309 243**

Vastuuhenkilö: Tekninen palvelupäällikkö

Vastuualueen toiminta:

Rakennusvalvonta ja ympäristönsuojelu hoitavat toimialueeseensa kuuluvia, lakisääteisiä viranomaistehtäviä. Lisäksi vastuualueeseen kuuluu kunnalle kuuluvat, yksityisteihin liittyvät tehtävät, kuten yksityistieavustukset. Rakennus- ja ympäristölautakunta toimii kunnassa rakennusvalvonta- ja ympäristönsuojeluviranomaisena.

Rakennusvalvonnan tehtävänä on yleisen edun kannalta valvoa kaavoituksen noudattamista sekä huolehtia, että rakentamisessa noudatetaan alueidenkäyttölaissa ja rakentamislaissa tai niiden nojalla annettuja säännöksiä ja määräyksiä. Rakennusvalvonnan tehtävien keskeisinä tavoitteina on varmistaa, että rakentaminen kunnassa tapahtuu turvallisesti, terveellisesti ja suunnitelmallisesti voimassa olevan lainsäädännön, kaavamääräysten ja hyvän rakentamistavan mukaisesti sekä edistää kestävää ja laadukasta rakennettua ympäristöä.

Rakennusvalvonta vastaa rakentamista ja muita toimenpiteitä koskevien lupien käsittelemisestä sekä valvoo rakennetun ympäristön ja rakennusten kunnossapitoa ja hoitoa säännösten mukaisesti. Rakennusvalvonta antaa myös kunnassa tarvittavaa rakentamisen yleistä ohjausta ja neuvontaa.

Ympäristönsuojelun tavoitteena on edistää kestävästi kehittyvää, terveellistä, viihtyisää sekä luontosuhteiltaan monimuotoista luonnonympäristöä panostamalla lupa- ja valvontatehtäviin sekä toteuttamalla pitkän aikavälin ympäristönsuojelun edistämissuunnitelmaa. Ympäristönsuojelun viranhaltijatehtäviä hoitaa ympäristötarkastaja.

Toimintaympäristö ja näkemys tulevasta:

Vuoden 2025 alussa voimaan tullut rakentamislaki vaikuttaa edelleen merkittävästi muuttuvaan toimintaympäristöön. Lain soveltamiseen liittyvät käytännöt ovat edelleen muotoutumassa, eikä lain tulkintaa ja soveltamista voida vielä pitää kaikilta osin vakiintuneena. Yhtenäisiä toimintatapoja haetaan käytännön kokemusten perusteella, ja tulkinnat täsmentyvät tulevina vuosina myös oikeuskäytännön muodostuessa. Vuoden 2026 alussa voimaan tulleet rakentamisluvan käsittelyaikaa, tietomallimuotoista tai muutoin koneluettavaa suunnitelma-aineistoa sekä rakentamisen vähähiilisyyttä koskevat säännökset muuttivat lupamenettelyjä, ja niiden toimeenpano vaikuttaa rakennusvalvonnan toimintaympäristöön edelleen vuonna 2027. Osana rakennusvalvonnan toimintaa jatketaan uusien menettelyjen yhteensovittamista, henkilöstön osaamisen vahvistamista sekä uudistetun rakennusjärjestyksen toimeenpanoa.

Luvanvaraisuuden muutokset ja lupakynnyksen nousu lisäävät edelleen rakennusvalvontaan kohdistuvaa ennakkoneuvonnan tarvetta. Vaikka osa rakentamishankkeista ei enää edellytä rakentamislupaa, rakentamisessa on noudatettava kaavamääräyksiä, rakennusjärjestystä, rakentamismääräyksiä ja rakennusoikeutta koskevia vaatimuksia. Rakennusvalvonnan tehtävänä on huolehtia siitä, että kuntalaiset ja rakentamishankkeeseen ryhtyvät saavat riittävää ja oikea-aikaista ohjausta muuttuneessa toimintaympäristössä.

Vuonna 2027 keskeinen kehittämistarve liittyy valmistautumiseen rakennetun ympäristön tietojärjestelmän eli Ryhti-järjestelmän käyttöönottoon. Kuntien tulee toimittaa rakentamisen

lupa- ja rakennustiedot valtakunnalliseen järjestelmään yhteentoimivassa ja koneluettavassa muodossa viimeistään vuoden 2028 loppuun mennessä. Velvoitteen toteuttaminen edellyttää sähköisten lupajärjestelmien ja tiedonsiirron kehittämistä, yhteistyötä järjestelmätoimittajien kanssa sekä tiedon laadun varmistamista ja henkilöstön kouluttamista. Lainsäädännön edellyttämien ominaisuuksien käyttöönotto aiheuttaa kunnalle myös kustannuksia, koska käytössä oleviin ohjelmistoihin on hankittava uusia ominaisuuksia tai lisäosia ja osallistuttava tarvittavasta kehitystyöstä aiheutuviin kustannuksiin.

Rakentamisen suhdannetilanne vaikuttaa lupamääriin ja rakennusvalvonnan maksutuottoihin. Lupamäärien mahdollisesta vaihtelusta huolimatta lainsäädännön toimeenpano, neuvonta, keskeneräisten rakennushankkeiden valvonta ja digitalisaatioon liittyvät kehittämistehtävät edellyttävät riittäviä henkilöstö- ja taloudellisia resursseja. Muutosten toteuttaminen päivittäisen viranomaistyön rinnalla muodostaa edelleen merkittävän haasteen pienelle rakennusvalvontayksikölle.

Vaikka ilmastosuunnitelman laadinta ei ole enää lakisääteisesti sitova toimenpide, Vesilahden jo olemassa olevan ilmastotiekartan päivitystyö on aloitettu. Kasvihuonekaasupäästöjen vähentämisen lisäksi tulevaisuudessa on entistä tärkeämpää ilmastonmuutoksen vaikutuksiin sopeutuminen sekä luonnon monimuotoisuuden turvaaminen. Lisäksi vihreä siirtymä ja kiertotalouden lisääntyminen tuo muutoksia toimintaympäristöön, mikä osaltaan vaatii viranhaltijan perehtyneisyyttä ja kouluttautumista etenkin lainsäädäntöön liittyen.

Riskienhallinta ja sisäinen valvonta:

Riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan on tarkoitus varmistaa, että toimialojen ja kunnan toiminta on taloudellista ja tuloksellista, päätösten perusteena oleva tieto on riittävää ja luotettavaa, lain säännöksiä, viranomaisohjeita ja toimielinten päätöksiä noudatetaan sekä omaisuus ja voimavarat turvataan. Sisäinen valvonta on osa päivittäistä johtamista, ohjaamista ja työn toteuttamista. Kuntalain mukaan valtuuston tulee hyväksyä perusteet sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta. Vesilahden sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohje on hyväksytty kunnanvaltuustossa 31.8.2020 §40.

Vesilahden kunnan hallintosäännön 10. luvun 2 §:n mukaan lautakunnat vastaavat toimialallaan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä, toimeenpanon valvonnasta ja tuloksellisuudesta sekä raportoivat kunnanhallitukselle. Vesilahden sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeen mukaan toimialajohtajan tehtävä on varmistaa toimialansa valvonnan asianmukaisuus kunnan voimassa olevien ohjeiden mukaisesti ja esihenkilöt ohjaavat ja valvovat alaistensa toimintaa.

Kunnan strategia, talousarvio, hallintosääntö ja visio toimivat keskeisinä toimintaa ohjaavina asiakirjoina. Strateginen johtaminen ja kehittäminen pohjautuvat valtakunnallisiin, seudullisiin sekä kunnan suunnitelmiin, sääntöihin ja ohjeistuksiin. Suunnitelmia ja ohjeistuksia päivitetään vuosittain tai tarvittaessa.

Lautakunta seuraa viranhaltijoiden tekemiä päätöksi ja kunnanhallitus seuraa lautakuntien päätöksiä. Asianosaisilla ja kuntalaisilla on mahdollisuus tehdä oikaisuvaatimus kunnan päätöksistä tai kantelu aluehallintovirastolle kunnan toiminnasta.

Vesilahden kunnan hallintosäännön 8. luvun §2 mukaan toimielimet seuraavat talousarvion toteutumista säännöllisesti. Lautakunnalle raportoidaan talouden toteutumasta kunnanhallituksen hyväksymän täytäntöönpano-ohjeen mukaisesti. Koko vuoden seuranta tapahtuu ohjeiden mukaisesti tilinpäätöksessä ja toimintakertomuksessa. Lautakunta päättää ostolaskujen hyväksyntäoikeuksista talousarvion täytäntöönpano-ohjeiden mukaisesti.

Vesilahden kunnassa on käytössä Granite-järjestelmä. Graniten avulla toteutetaan sekä kokonaisvaltaisen riskienhallinnan (toiminnalliset, taloudelliset, tekniset, maine- ja muut riskit) että työsuojelun riskien seuranta. Ohjelmalla tehdään ”läheltä piti” –tilanteisen ilmoitukset sekä nimettömät väärinkäytösilmoitukset (ilmoittajansuojelukanava). Tietosuojaa koskeva vaikutuksien arviointi (DPIA) tehdään myös järjestelmän avulla.

Kunnanhallitus on hyväksynyt 12.6.2023 §86 Vesilahden kunnan valmiussuunnitelman ja toimialat päivittivät valmiussuunnitelmansa syksyn 2023 aikana. Alueellisen evakuointisuunnitelman laatiminen on käynnistynyt vuoden 2024 aikana osana sosiaali- ja terveydenhuollon valmiuden ja varautumisen yhteensovittamisesta vastaavan ryhmän työskentelyä.

Vesilahden kunta on yhtenä Tampereen kehyskuntana mukana seudun ICT-yhteistyössä. Tietoturvaan ja tietosuojaan liittyvää osaamista tulee säilyttää ja kehittää myös Vesilahden omassa organisaatiossa.

Toimiala vastaavat omien sopimustensa osalta sopimusvalvonnasta.

Hallintosäännössä on määritelty ratkaisuvalta hankintojen ja luovutusten osalta. Kunnan hankinnoissa käytetään pääsiassa Kuntien Hankintapalvelut KuHa Oy:n kilpailuttamia sopimustoimittajia. Mahdolliset kilpailuttaminen toteutetaan hankintalain ja Vesilahden kunnan hankintaohjeiden mukaisesti. Kunnanhallitus hyväksyi yhteisen kehyskuntien hankintaohjeen 3.6.2024 §114.

Informatiiviset tunnusluvut:

Informatiiviset tunnusluvut	TP 2025	TA 2026	TA 2027	TS 2028	TS 2029
Rakennusvalvonta					
Rakentamisluvat (kpl)	40 + (21)	50	55	55	55
Maisematyöluvat (kpl)	12	15	5	5	5
Jatkoajat (kpl)	15	20	20	20	20

Katselmukset (lupaehtokatselmukset / muut katselmukset, kpl)	204/14	150/50	150/20	150/20	150/20
Poikkeamisluvat (kpl)	3	10	10	10	10
Käyttöönotetut asunnot (kpl)	22	15	15	15	15
Kunnossapitoavustusta saavat tiekunnat (kpl)	55	60	60	60	60
Asiakastyytyväisyyden kokonaisarvosana (4–10)	8,91	8,0	8,0	8,0	8,0
Ympäristönsuojelu					
Lausunnot	29	30	30	30	30
Ympäristö- ja maa-aineslupa-päätösten määrä vuodessa	0	1	1	1	1
Vesihuollon toiminta-alueiden jälkiliittyneiden määrä	***	2	5	2	2
Valvontaohjelman mukaisten tarkastusten määrä	***	15	15	15	15
Muut tarkastukset	***	5	5	5	5

* Informatiivisten tunnuslukujen mittarit muuttuneet uuden rakentamislain myötä
** Mittaus suoritetaan aina seuraavan vuoden alussa
*** Ei aiemmin mitattu

9 Investointiosa

9.1 Investointisuunnitelma

Investoinnit, eur	Kustannusarvio	TP 2025	MTA 2026	TA 2027	TS 2028	TS 2029
Ohjelmistot (Muut pitkävaikutteiset menot) / Sivistyspalvelut						
Kirjastojärjestelmän uusiminen	-20 000	0	0	-4 000	-16 000	0
Osakkeet						
Vesilahden Kuntakiinteistöt Oy	-	-2 000	-5 755 000	0	0	0
Osakkeet		**-2 000**	**-5 755 000**	**0**	**0**	**0**
Maa- ja vesialueet						
Maa-alueiden hankinnat	-	-669 992	-200 000	-200 000	-200 000	-200 000
Maa-alueiden myynnit	-	70 183	0	0	0	0
Laskutetut lohkomiskulut		8 960	0	0	0	0
Maa- ja vesialueet yhteensä		**-590 849**	**-200 000**	**-200 000**	**-200 000**	**-200 000**

Investoinnit, eur	Kustannusarvio	TP 2025	MTA 2026	TA 2027	TS 2028	TS 2029
Kiinteistöhankkeet						
Kiinteistöjen saneeraushankkeet	-	-518 768	-500 000	-250 000	-250 000	-250 000
Tapola	-	-	-200 000	-	-	-
Uusi päiväkoti	-3 500 000	-1 720	-	-1 650 000	-1 650 000	-
Kiinteistöhankkeet yhteensä		**-520 488**	**-700 000**	**-1 900 000**	**-1 900 000**	**-250 000**

Investoinnit, eur	Kustannusarvio	TP 2025	MTA 2026	TA 2027	TS 2028	TS 2029
Kaavateiden rakentamiskohteet						
Kaavateiden saneeraushankkeet		-207 383	-250 000	-250 000	-250 000	-250 000
Uusien kaavateiden rakentaminen		-454 584	-1 720 000	-330 000	-50 000	-500 000
Kaavateiden päällystäminen		-95 623	-100 000	-100 000	-100 000	-100 000
Metsämantereen kunnallistekniikka		-112 937	-	-50 000	-	-
Tievalaistuksen uusiminen	-750 000	-155 247	-	-	-	-
Liikennemerkkiuudistus		-1 198	-10 000	-20 000	-	-
Kunnan maksuosuus kevyenliikenteenväylästä Lempäälään	-1 200 000	-7 270	-15 000	-500 000	-500 000	
Kaavateiden rakentamiskohteet yhteensä		**-1 034 242**	**-2 095 000**	**-1 250 000**	**-900 000**	**-850 000**

Investoinnit, eur	Kustannusarvio	TP 2025	MTA 2026	TA 2027	TS 2028	TS 2029
Puistot, leikkikentät ja muut yleiset alueet						
Leikki- ja liikuntapaikkojen sekä viheralueiden investoinnit	-	-125 181	-100 000	-250 000	-300 000	-150 000
Ympäristön viihtyvyyden parantaminen	-	-26 408	-20 000	-	-	-
Kuituverkko	-497 500	-60 874	-	-	-	-
Lammasniemen lähivirkistysalue		-	-50 000	-100 000	-	-
Tekonurmikentän huoltorakennus ja pyöräparkki	-250 000	-	-	-250 000	-	-
Puistot, leikkikentät ja muut yleiset alueet yhteensä		**-212 463**	**-170 000**	**-600 000**	**-300 000**	**-150 000**

Investoinnit, eur	Kustannusarvio	TP 2025	MTA 2026	TA 2027	TS 2028	TS 2029
Vesi- ja viemärilaitos						
Viemäriverkoston saneeraus	-	-72 039	-75 000	-50 000	-50 000	-50 000
Vesijohtoverkoston saneeraus	-	-72 326	-50 000	-50 000	-50 000	-50 000
Siirtoviemäri	-674 050	-94 485	-50 000	-30 500	-	-
Uusien kaava-alueiden rakentaminen	-	-217 207	-800 000	-195 000	-	-350 000
Metsämantereen alue		-11 489	-	-	-	-
Vesi- ja viemärilaitos yhteensä		**-467 546**	**-975 000**	**-325 500**	**-100 000**	**-450 000**

Investoinnit, eur	Kustannusarvio	TP 2025	MTA 2026	TA 2027	TS 2028	TS 2029
Koneet ja kalusto/tekniset palvelut						
Kalustohankinnat		-54 656	-30 000	-30 000	-30 000	-30 000
Koneet ja kalusto/tekniset palvelut yhteensä		**-54 656**	**-30 000**	**-30 000**	**-30 000**	**-30 000**
Koneet ja kalusto/hallintopalvelut						
Messuosasto		-12 801	-	-	-	-
Koneet ja kalusto/hallintopalvelut yhteensä		**-12 801**	**0**	**0**	**0**	**0**
Investointimenot		**-2 974 188**	**-9 925 000**	**-4 309 500**	**-3 446 000**	**-1 930 000**
Investointitulot		**79 143**	**0**	**0**	**0**	**0**
Investoinnit yhteensä, netto		**-2 895 045**	**-9 925 000**	**-4 309 500**	**-3 446 000**	**-1 930 000**

9.2 Investointien sitovuustasot

Investointiosa	TA 2027
Ohjelmistot (Muut pitkävaikutteiset menot) / Sivistyspalvelut yhteensä	-4 000
Osakkeet yhteensä	0
Maa- ja vesialueet yhteensä	-200 000
Kiinteistöhankkeet yhteensä	-1 900 000
Kaavatiet yhteensä	-1 250 000
Puistot, leikkikentät ja muut yleiset alueet yhteensä	-600 000
Vesi- ja viemärilaitos yhteensä	-325 500
Koneet ja kalusto/tekniset palvelut yhteensä	-30 000
Yhteensä	**-4 309 500**

9.3 Investoinnit 2027, perustelut

Maa-alueet:

Maa-alueiden hankinnat:
Määräraha varataan kunnan maanhankintaan yhdyskuntarakentamisen, kaavoituksen ja kunnan strategisten tavoitteiden edistämiseksi.

Kiinteistöhankkeet:

Kiinteistöjen saneeraushankkeet:
Määräraha kohdistuu kunnan omistamien kiinteistöjen kunnostus- ja saneeraushankkeisiin, jotka perustuvat kunnan kiinteistöstrategiaan sekä pitkän tähtäimen suunnitelmiin. Suunnitelmallisilla korjauksilla ylläpidetään kiinteistöjen kuntoa, turvallisuutta ja käyttökelpoisuutta sekä hillitään korjausvelan kasvua.

Uusi päiväkoti:
Uuden päiväkodin rakentaminen käynnistyy vuonna 2027 ja jatkuu vuonna 2028. Hankkeen tavoitteena on vastata kasvavaan varhaiskasvatuspalveluiden tilatarpeeseen ja varmistaa tarkoituksenmukaiset tilat palveluiden järjestämiselle.

Kaavateiden rakentamiskohteet:

Kaavateiden saneeraushankkeet:

Määräraha kohdistetaan asemakaava-alueiden katujen peruskorjauksiin ja päällysteiden uusimiseen suunnitelmallisesti. Saneerauksia toteutetaan tarpeen ja suunnitelmien mukaisesti katuverkon kunnon ylläpitämiseksi ja korjausvelan kasvun hillitsemiseksi.

Uusien kaavateiden rakentaminen:
Määräraha kohdistuu uusien asuinalueiden katujen ja kunnallistekniikan rakentamiseen. Vuonna 2027 rakentaminen painottuu Kurkiniityn alueeseen. Suunnitelmavuosina 2028–2029 rakentamista jatketaan investointiohjelman mukaisesti.

Kaavateiden päällystäminen:
Vuosittainen määräraha varataan uusien katualueiden päällystämiseen sekä vanhojen alueiden päällysteiden uusimiseen ja korjaamiseen. Päällystystöitä toteutetaan tarpeen ja suunnitelmien mukaisesti katuverkon kunnon ylläpitämiseksi.

Liikennemerkkien uusiminen:
Liikennemerkkejä uusitaan tieliikennelain vaatimusten mukaisesti. Uudistuksessa huomioidaan liikennemerkkien kunto ja liikenneturvallisuus. Uusimista toteutetaan vaiheittain tarpeen mukaan.

Kevyenliikenteenväylä Lempäälään:
Määräraha kohdistuu Lempäälän ja Vesilahden välisen, maantien 301 yhteyteen suunnitellun kevyen liikenteen väylän hankkeeseen. Hanketta edistetään yhteistyössä ELY-keskuksen ja muiden yhteistyötahojen kanssa. Rakentamisen tavoitteena on ajoittua vuosille 2027–2028.

Puistot, leikkikentät ja muut yleiset alueet:

Leikki- ja liikuntapaikkojen investoinnit:
Määräraha kohdistuu uusien asemakaava-alueiden leikki- ja liikuntapaikkojen rakentamiseen sekä olemassa olevien kohteiden kunnostamiseen. Lisäksi määrärahoissa varaudutaan tekonurmikentän uusimiseen. Tavoitteena on kehittää turvallisia ja toimivia liikunta- ja leikkiympäristöjä asukkaiden tarpeisiin.

Lammasniemen lähivirkistysalue:
Lammasniemen lähivirkistysalueen rakentaminen on aloitettu vuonna 2026, ja hankkeelle on saatu 50 prosentin avustus. Vuonna 2027 hanketta jatketaan suunnitelmien mukaisesti.

Tekonurmikentän huoltorakennus ja pyöräparkki:
Vuonna 2027 toteutetaan tekonurmikentän yhteyteen huoltorakennus ja pyöräparkki. Hankkeella parannetaan liikuntapaikan toiminnallisuutta, käyttäjien palveluita ja turvallisuutta sekä edistetään kestävien kulkutapojen käyttöä.

Vesi- ja viemärilaitos:

Viemäriverkoston saneeraus:

Määräraha kohdistuu viemäriverkoston ja jätevesipumppaamoiden saneerauksiin. Toimenpiteet perustuvat vuotovesiselvityksiin, kuntokartoituksiin ja erillisiin suunnitelmiin. Saneerausten tavoitteena on vähentää verkostoon päätyvien vuotovesien määrää, vapauttaa kapasiteettia ja parantaa jätevesihuollon toimintavarmuutta.

Vesijohtoverkoston saneeraus:
Määräraha varataan vesijohtoverkoston suunnitelmalliseen saneeraukseen verkoston kunnon ja toimintavarmuuden ylläpitämiseksi. Korjaustarpeita määritellään verkoston kunnon ja pitkän aikavälin saneeraustarpeiden perusteella.

Siirtoviemäri:
Määräraha kohdistuu Vesilahden osuuteen Tampereen seudun keskuspuhdistamolle johtavasta siirtoviemäristä. Hankkeen on tarkoitus valmistua vuoden 2027 aikana.

Uusien kaava-alueiden rakentaminen:
Määräraha kohdistuu uusien asuinalueiden vesihuoltoverkostojen rakentamiseen. Vuoden 2027 määräraha kohdistuu erityisesti Kurkiniityn alueen rakentamiseen. Vesihuollon toteuttaminen sovitetaan yhteen alueiden muun kunnallistekniikan rakentamisen kanssa.

Koneet ja kalusto:

Kalustohankinnat / tekniset palvelut:
Määräraha varataan teknisten palveluiden ja tukipalveluiden käytössä olevan kaluston uusimiseen ja päivittämiseen. Hankinnoilla turvataan palvelutuotannon toimintavarmuutta ja kaluston tarkoituksenmukaista käyttöä.

10 Rahoituslaskelma

	TP 2025	MTA 2026*	TA 2027	TS 2028	TS 2029
Toiminnan rahavirta					
Vuosikate (+/-)	1 606 226	1 154 595	1 278 211	1 552 788	1 809 395
Tulorahoituksen korjauserät (+/-)	-141 724	-150 000	-330 000	-390 000	-530 000
Toiminnan rahavirta	**1 464 502**	**1 004 595**	**948 211**	**1 162 788**	**1 279 395**
Investointien rahavirta					
Investointimenot (-)	-2 963 984	-4 170 000	-4 309 500	-3 446 000	-1 930 000
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot (+)	200 867	150 000	330 000	390 000	530 000
Investointien rahavirta	**-2 743 117**	**- 4020 000**	**-3 979 500**	**-3 056 000**	**-1 400 000**
Toiminnan ja investointien rahavirta	**-1 278 614**	**-3 015 405**	**-3 031 289**	**-1 893 212**	**-120 605**
Rahoituksen rahavirta					
Antolainauksen muutokset (+/-)	0	0	0	0	0
Lainakannan muutokset					
Pitkäaikaisten lainojen lisäys (+)	4 600 000	4 600 000	4 500 000	5 000 000	2 500 000
Pitkäaikaisten lainojen vähennys (-)	-3 686 666	-1 859 999	-2 306 780	-2 623 447	-2 803 332
Lyhytaikaisten lainojen muutos (+/-)	1 928	0	0	0	0
Muut maksuvalmiuden muutokset (+/-)	547 541	0	0	0	0
Rahoituksen rahavirta	**1 462 803**	**2 740 001**	**2 193 220**	**2 376 553**	**-303 332**
Rahavarojen muutos	**184 188**	**-275 404**	**-838 069**	**483 341**	**-423 937**
Rahavarat 31.12.	1 842 092	1 567 688	729 619	1 212 960	789 023
Rahavarat 1.1.	1 657 904	1 842 092	1 567 688	729 619	1 212 960

*MTA 2026 -sarakkeessa huomioitu kv 18.5.2026 §17 ja kv 15.6.2027 §29 hyväksymät talousarviomuutokset. Apporttiomaisuuden siirtoon liittyviä talousarviomuutoksia (kv 18.5.2026 §16 ei ole huomioitu, koska niihin ei liity rahaliikennettä.

Rahoituslaskelman sitovat erät ovat antolainaus, pitkäaikaisten lainojen lisäys ja pitkäaikaisten lainojen vähennys.

Lyhytaikaisten lainojen muutosta ei esitetä sitovana eränä, koska lyhytaikaisen ottolainan tarkoitus on mahdollistaa joustava lainanotto, jos kunnan kassatilanne on heikko.

11 Talousarvion yhdistelmä

	TA 2027		TA 2027
Käyttötalousosa		**Tuloslaskelmaosa**	
Tarkastuslautakunta		Verotulot	13 245 720
Tarkastuslautakunta	-18 940	Valtionosuudet	3 334 690
Kunnanhallitus		Rahoitustuotot ja -kulut	-396 400
Hallintopalvelut	-2 699 651	Satunnaiset erät	0
Sivistyslautakunta		Tilinpäätössiirrot	0
Opetus- ja varhaiskasvatuspalvelut	-11 833 909		
Vapaa-ajan palvelut	-847 955		
Tekninen lautakunta		**Investointiosa**	
Tekniset palvelut	355 828	Ohjelmistot (Muut pitkävaikutteiset menot)/Sivistyspalvelut yhteensä	-4 000
Vesi- ja viemärilaitos (tulos)	199 933	Osakkeet yhteensä	0
Rakennus- ja ympäristölautakunta		Maa- ja vesialueet yhteensä	-200 000
Rakennusvalvonta, yksityistiet ja ympäristönsuojelu	-307 157	Kiinteistöhankkeet yhteensä	-1 900 000
		Kaavateiden rakentamiskohteet yhteensä	-1 250 000
Rahoitusosa		Puistot, leikkikentät ja yleiset alueet yhteensä	-600 000
Antolainauksen muutos	0	Vesi- ja viemärilaitos yhteensä	-325 500
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	4 500 000	Koneet ja kalusto/tekniset palvelut yhteensä	-30 000
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-2 306 780		